Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Корноухово авыл җирлеге Советы

КАРАР № 21

Корноухово авылы 2023 елның 08 декабре

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы «Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 маддәсе, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында»2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 маддәсе, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы «Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 87,88,89 маддәләре нигезендә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советы КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы «Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итәргә;

2. Көчен югалткан дип танырга:

- Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советының 2015 елның 16 апрелендәге 10 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы «Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын;

- Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советының «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы « Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2016 елның 1 декабрендәге 22 номерлы карарын;

-Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советының «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы « Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2017 елның 25 июлендәге 6 номерлы карарын;

- Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советының «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы «Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2018 елның 27 апрелендәге 4 номерлы карарын;

- Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советының «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы « Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2019 елның 10 октябрендәге 15 номерлы карарын;

-Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советының «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль

районы « Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2020 елның 15 октябрендәге 3 номерлы карарын;

-Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советының «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы «корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2022 елның 26 сентябрендәге 7номерлы карарын.

3. Әлеге карарны гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда юстиция органнарына дәүләт теркәвенә җибәрергә.

4. Карарны дәүләт теркәвеннән соң http://pravo.tatarstan.ru. веб-адресы буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге “Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталы”нда бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru. веб-адресы буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлегенең Татарстан Республикасы, Балык Бистәсе районы, Корноухово авылы, Совхозная урамы, 3 йорт адресы буенча урнашкан махсус мәгълүмат стендларында урнаштырырга.

5. Әлеге карар «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 маддәсенең 8 өлеше нигезләмәләрен исәпкә алып, рәсми рәвештә басылып чыккан көннән үз көченә керә.

6. Карарның үтәлешенә контрольлек итүне үземнең җаваплылыкта калдырам.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Корноухово авыл җирлеге башлыгы Г.С.Гумашян

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе
муниципаль
районы Корноухово
авыл җирлеге
Советының 2023 елның
08 декабрендә
21 номерлы карары
белән кабул ителде

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе
муниципаль районы
Корноухово авыл
җирлеге башлыгы
____
Г.С.Гумашян

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
«Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге
У С Т А В Ы

2023 ел

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 маддә. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы «Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең исеме (аталышы) һәм хокукый статусы

1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге муниципаль берәмлеге авыл җирлеге статусына ия.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме (аталышы) – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге муниципаль берәмлеге (алга таба текст буенча – җирлек).

3. «Корноухово авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы составына керә.

2 маддә. Җирлекнең территориаль корылышы

1. Җирлек территориясе составына түбәндәге торак пунктлар керә: Корноухово авылы, Шетнево-Чирмешэн авылы,Зюзино авылы,Наумово авылы.

2. Җирлекнең административ үзәге – Корноухово авылы.

3. Җирлекнең чикләре «Балык Бистәсе муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 37-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән тәгаенләнде.

4. Җирлек территориясе составына милек формасына һәм максатчан билгеләнешенә бәйсез рәвештә җирләр керә.

5. Җирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы нигезендә законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 маддә. Җирлектә җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга халыкның хокукы

1. Җирлектә җирле үзидарә Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда катнашу юлы белән һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә, шулай ук әлеге Уставта каралган сайланулы һәм җирле үзидарәнең башка органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Гражданнар җирле үзидарәне турыдан-туры һәм үз вәкилләре аша гамәлгә ашыруга җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, дингә, инануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә тигез хокукларга ия.

Җирлек территориясендә даими яисә башлыча яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Җирлектә яшәүче һәр кеше җирле үзидарә органнарына һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затларына турыдан-туры мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм урындагы кешеләр аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук, законда башкасы каралмаган булса, җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында башка тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген һәркемгә тәэмин итәргә тиеш.

5. Җирлекнең җирле үзидарә органнары гаммәви мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка җирлек һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең аеруча әһәмиятле мәсьәләләре турында, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр челтәрен үстерү, социаль ташламалар, җәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими мәгълүмат бирәләр.

6. Гражданнар, оешмалар, әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, судка җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмауларына) шикаять бирергә хокуклы.

4 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасы

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасына җирлек Советы, җирлек Башлыгы, җирлек Башкарма комитеты, җирлекнең ревизия комиссиясе, әлеге Уставта каралган һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренә ия булган җирле үзидарәнең башка органнары һәм сайлап куелган вазыйфаи затлары керә.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

5 маддә. Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) җирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, җирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) җирлекнең җирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару (бетерү);

3) җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) җирлекнең торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

5) җирлек халкын элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) ял итүне оештыру һәм җирлектә яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) җирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм гаммәви спортны үстерү өчен шартлар тудыру, җирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

8) җирлекнең архив фондларын формалаштыру;

9) җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, инвалидлар өчен социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларына һәм күрсәтелә торган хезмәтләргә ирешү мөмкинлеген тәэмин итү таләпләрен үтәү, җирлек территориясен күрсәтелгән кагыйдәләргә ярашлы рәвештә төзекләндерүне оештыру;

10) адреслар бирү, адресларны үзгәртү, гамәлдән чыгару, урам-юл челтәре (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан гайре) элементларына исемнәр бирү, җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, гамәлдән чыгару, мәгълүматны дәүләт адреслар реестрында урнаштыру;

11) авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) җирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау (чыгару, ташу) буенча эшчәнлекне оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм җирләү урыннарын тоту;

16) торак пункт чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру;

17) җирлек чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге;

18) җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны (низагларны) профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) авыл җирлегендә яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле керүен (файдалануын) тәэмин итү;

20) Россия Федерациясенең гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән, рөхсәтсез алып барылган төзелешне сүтү турында карар, үз белдеге белән төзелгән төзелешне сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелешнең чик параметрларына, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүгә, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә, территорияне планлаштыру буенча документациягә яки федераль законнарда билгеләнгән капиталь төзелеш объектлары параметрларына мәҗбүри таләпләргә туры китерү турында карар кабул итү.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары муниципаль районның җирле үзидарә органнары белән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен аларга Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә җирлек бюджетыннан Балык Бистәсе муниципаль районы бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына тапшыру турында килешү төзергә хокуклы.

6 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының түбәндәгеләргә хокуклары бар:
1) җирлек музейларын төзү;
2) җирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;
3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;
4) җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;
6) җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;
7) муниципаль янгын сагы булдыру;
8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;
9) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;
10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре оешмалары тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү;
11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан гражданнарга торак урыннары бирү;
12) җирлек территориясендә яшәүче хуҗасыз йорт хайваннарын аулау һәм асрау чараларын күрү;
13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;
14) инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең, адаптив физик культура һәм адаптив спортның Физик культурасын һәм спортны үстерүгә ярдәм күрсәтү;
15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;
16) участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына әлеге вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бирү;
17) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары әлеге маддәнең 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итәргә, башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы (“Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 маддәсе нигезендә аларга тапшырылмаган), әгәр дә бу катнашу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән аларның компетенциясеннән төшереп калдырылмаган башка мәсьәләләрне җирле бюджетларның керемнәре хисабына хәл итәргә, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәреннән гайре.

7 маддә. Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

1. Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм җирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

8 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасындагы үзара мөнәсәбәтләр түбәндәгеләр ярдәмендә гамәлгә ашырыла:

1) районның социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда җирлек җирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) җирлек җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (килешүләр) төзү;

3) даими яисә вакытлыча координацияләү (яраштыру), консультатив (мәслихәт бирү), киңәшмә һәм башка эшче органнар булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында җирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) кануннарда билгеләнгән башка багланыш рәвешләре.

9 маддә. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәр статусын билгеләүне, муниципаль хезмәт үтү шартларын һәм тәртибен дә кертеп, җирлектә муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу “Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында” 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, муниципаль хезмәт турында 25.06.2013 ел, № 50-ТРЗ Татарстан Республикасы кодексы һәм җирлекнең муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕҢ ХАЛЫК ТАРАФЫННАН ТУРЫДАН-ТУРЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРЫЛУЫ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ РӘВЕШЛӘРЕ

10 маддә. Җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы

Җирлек халкы җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә турыдан-туры катнаша:

1) җирле референдум;

2) муниципаль сайлаулар;

3) депутатны, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;

4) муниципаль берәмлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

5) гражданнарның хокук иҗат итү инициативасы;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә;

7) гавами тыңлаулар, җәмәгатьчелек фикер алышулары;

8) гражданнар җыелышы;

9) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);

10) гражданнар җыены;

11) гражданнар арасында сораштыру;

12) җирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуы;

13) иҗтимагый (консультатив) советлар төзү;

14) гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре;

15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, кануннарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

11 маддә. Җирле референдум

1. Җирле референдум федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә турыдан-туры халык тарафыннан җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында үткәрелә.

2. Җирле референдум 12.06.2002 ел, № 67-ФЗ “Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында” Федераль закон һәм “Җирле референдум турында” 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, “Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.

Җирле референдумда гражданнарның хокуклары гарантияләре, шулай ук

җирле референдумны әзерләү һәм уздыру тәртибе «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм аның нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

3. Җирле референдумда яшәү урыны җирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданнары җирле референдумда гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә яшерен тавыш бирү юлы белән катнаша.

4. Җирле референдумны билгеләү турындагы карар җирлек Советы тарафыннан түбәндәгеләрнең инициативасы буенча кабул ителә:

1) җирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;

2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә;

3) җирлек Советы һәм җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан бергәләп тәкъдим ителгән инициативасы.

5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча җирле референдумны билгеләү шарты булып әлеге инициативаны яклап имзалар җыю тора, аларның саны җирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының 5 процентыннан артмаска тиеш.

6. Җирлек Советы һәм җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан бергә чыгарылган референдум үткәрү инициативасы җирлек Советы карары һәм җирлек Башкарма комитеты карары белән рәсмиләштерелә.

7. Җирлек Советы җирле референдум үткәрү инициативасы белән чыгу турындагы документлар җирлек Советына кергән көннән соң 30 көн эчендә җирле референдумны билгели.

8. Тавыш бирү йомгаклары һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

9. Җирле референдумда кабул ителгән карар җирлек территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаҗ түгел.

10. Җирлекнең җирле үзидарә органнары әлеге Устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә җирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен тәэмин итә.

11. Җирле референдумны уздыру турындагы карарга, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карарга карата дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә гражданнар, җирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләт бирелгән прокурор тарафыннан шикаять бирелергә мөмкин.

12 маддә. Муниципаль сайлаулар

1. Җирлектә муниципаль сайлаулар гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә яшерен тавыш бирү юлы белән җирлек Советы депутатларын сайлау максатларында уздырыла.

2. Тавыш бирү көненә 18 яшькә җиткән һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы җирлек Советы депутаты итеп сайланырга мөмкин.

3. Муниципаль сайлаулар җирлек советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк түгел һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Әлеге карар кабул ителгән көненнән соң 5 көннән дә соңга калмыйча гаммәви мәгълүмат чараларында рәсми басылып чыгарга тиеш. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән очракларда сайлауларны билгеләү турында карар җирле үзидарә органнарына (алга таба - сайлау комиссиясе) яисә суд тарафыннан сайлауларны әзерләүне һәм уздыруны оештыручы сайлау комиссиясе тарафыннан кабул ителә.

Вакытыннан алда сайлаулар билгеләгәндә әлеге пунктта күрсәтелгән сроклар, шулай ук башка сайлау гамәлләрен гамәлгә ашыру сроклары кыскартылырга мөмкин, әмма өчтән береннән артыкка түгел.

4. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм уздыру сайлау комиссияләренә үз компетенцияләре чикләрендә йөкләнә.

5. Җирлек Советы депутатларын сайлаулар «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

6. Җирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучыларның уртача вәкиллеге нормасы нигезендә төзелгән бермандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын җыйган теркәлгән кандидат бермандатлы сайлау округы буенча сайланган дип танылa.

Әгәр җирлек Советы депутатларын сайлауларда бермандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 процентын җыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тавышларны бертигез җыйса, алданрак теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Җирлек Советы депутатларын сайлауларның нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

13 маддә. Җирлек Советы депутатын, җирле үзидарәнең сайланган вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек Башлыгы, законда һәм әлеге Уставта билгеләнгән нигезләрдә һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

2. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып депутатның суд тәртибендә расланган конкрет хокукка каршы карарлары яисә гамәлләре (гамәл

кылмавы) тора, алар сайлаучыларның ышанычын шик астына куя һәм депутат яисә җирлек Башлыгы бурычларын үтәмәүдә, депутат, җирлек Башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр башкаруда һәм Россия Федерациясе Конституциясенең, Татарстан Республикасы Конституциясенең, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларының, әлеге Уставның һәм башка муниципаль норматив хокукый актларның башка бозуларында чагыла.

3. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү халык инициативасы буенча уздырыла.

4. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын күрсәтү һәм аны хуплап гражданнар имзаларын җыю өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия булган кимендә 10 кешедән торган инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенечнамә белән җирле референдумны әзерләүне һәм уздыруны оештыручы җирлек сайлау комиссиясенә (алга таба - сайлау комиссиясе) мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның чакыртып алу өчен нигез булып торучы конкрет хокукка каршы карары яисә гамәл кылмавы (гамәл кылмавы) күрсәтелергә тиеш, инициатив төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исеменнән җирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм аны бирү датасы, аны биргән органның исеме яисә коды күрсәтелеп, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исеменнән җирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсенә күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары имза салырга тиеш. Үтенечнамәгә күрсәтелгән хокукка каршы карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) расланган суд карары теркәп бирелергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын хуплап имзалар җыю, җыелган имзаларны тикшерү җирле референдум уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирле референдумны уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

8. Җирлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан инициатив төркем үтенечнамәсен караганда, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгәндә җирлек Советы депутаты тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр уңаеннан аңлатмалар бирергә, кирәкле документларны тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутатка, сайлаулар комиссиясе, җирлек советы утырышларын уздыру көненә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча, алдан ук аларны уздыру вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Җирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздырганда, чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләргә карата сайлаучыларга аңлатмалар бирү максатларында инициатив төркем белән бертигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның кимендә яртысы тавыш бирсә, җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек Башлыгы, чакыртып алынган дип санала.

11. Җирлек Советы депутаты, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

12. Чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгакларын рәсми ясаганнан соң 5 көн эчендә җирлек сайлау комиссиясе инициатив төркемгә, җирлек Советына һәм җирлек Советының тиешле депутатына чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары турында язма рәвештә хәбәр итә.

14 маддә. Чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән үзгәрешкә ризалыгын алу, җирлекне үзгәртеп кору максатларында уздырыла.

2. Чикләрне үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү җирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясенең бер өлешендә «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда үткәрелә.

3. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «Җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

4. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, җирлектә яшәүчеләрнең яртысыннан күбрәге яисә сайлау хокукына ия җирлек өлеше катнашса, узган дип санала. Җирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, җирлекне үзгәртеп кору, күрсәтелгән үзгәрешләр өчен җирлек халкының яисә җирлекнең бер өлешенең тавыш бирүдә катнашучыларның яртысыннан күбрәге тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү йомгаклары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

15 маддә. Гражданнарның хокук иҗаты инициативасы

1. Гражданнар әлеге устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокук булдыру (иҗат) инициативасына хокуклы.

2. Хокук булдыру инициативасы белән сайлау хокукына ия булган гражданнар төркеме чыгыш ясый ала, алар сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләрнең 3 процентыннан артмый.

3. Хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыру максатыннан гражданнар хокуклы:

- гражданнарның яшәү урыны буенча җыелышларын (эшләрен) һәм хокук булдыру инициативасын тикшерү һәм тәкъдим итү буенча башка коллектив чараларны оештыру һәм үткәрүгә;

хокук булдыру инициативасын тәкъдим итүне хуплау өчен имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр булдыруга;

торак пунктта яшәүчеләрнең имзаларын җыюны һәм хокук булдыру инициативасын законнарга каршы килмәгән ысуллар белән тәкъдим итүне хуплау өчен агитация (үгетләү) алып баруга.

4. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнарга хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнарның хокук иҗаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты, әлеге устав белән билгеләнгән компетенцияләренә ярашлы рәвештә, ул кертелгән көннән алып өч ай дәвамында җирлек Советының ачык утырышында Совет тарафыннан, җирлек Башлыгы тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокук иҗаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын караганда, гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позицияләрен белдерү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокук иҗаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы җирлек Советы Регламенты, җирлек Башлыгының, җирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокук иҗаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау нәтиҗәләре буенча кабул ителгән нигезле (дәлилле) карар рәсми рәвештә язма рәвештә аны керткән гражданнар инициативалы төркеменә җиткерелергә тиеш.

16 маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның җыелышларын һәм конференцияләрен үткәрү юлы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын төзү юлы белән турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йорт подъезды; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайоны; җирлек чикләрендә гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарә территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәгәннән соң җирлек җирле үзидарәсенең вәкаләтле органы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарә аның уставы нигезендә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый рәвешендә дәүләт теркәве узарга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын булдыру, туктату тәртибе, вәкаләтләре чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнарның җыелышлары, конференцияләре аның уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүче халыкның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкил итүче гражданнар җыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар җыелышының, конференциясенең махсус вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль иҗтимагый үзидарә керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау;

7) инициатив проект турында фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карар кабул итү.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары:

1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен күрсәтәләр (тәкъдим итә, чагылдыралар);

2) гражданнар җыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) территорияне төзекләндерү буенча хуҗалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хуҗалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, җирлек бюджетыннан файдаланып, җирлек Башкарма комитеты белән шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашырырга мөмкин;

4) җирле үзидарә органнарына (җирлек Советы, җирлек Башлыгы һәм җирлек Башкарма комитетына) әлеге органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы, алар әлеге актларны кабул итү компетенциясенә кертелгән.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе җирлек Советының әлеге Уставы һәм норматив хокукый акты белән билгеләнә.

17 маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру (булдыру) тәртибе

1. Халыклар, җирлекнең җирле үзидарә органнары инициативасы буенча территориаль иҗтимагый үзидарә булдыру максатларында гражданнарның территориаль иҗтимагый үзидарә уставы проектын эшләүне гамәлгә ашыручы һәм чикләрендә шушы территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла торган территориядә яшәүче гражданнар җыелышын оештыручы инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданнар җыены тиешле территориядә территориаль иҗтимагый үзидарә булдыру турында карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйле мәсьәләләр буенча җирлек Советында гражданнар җыенын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилне (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә территориаль иҗтимагый үзидарә уставын җирлек Советы теркәгән вакыттан гамәлгә куелган (төзелгән, булдырылган) дип санала.

18 маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен җирлек Башлыгына гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) тарафыннан түбәндәгеләр тапшырыла:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданнар җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул ителгән гражданнар җыелышы беркетмәсе, вәкаләтле вәкилләрнең һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туу датасын, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясен, номерын һәм бирелү датасын, яшәү урыны адресын күрсәтеп;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге маддәнең 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләпләр рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә, исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп, документлар алу хакында раслама бирелә.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән соң ике атна эчендә җирлек Башлыгы уставны теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында җирлек Советы карары проектын алдан карау һәм әзерләү оештыра.

4. Гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын һәм җирлек Советының киңәш бирү тавышы хокукына ия утырышында алдан караганда катнашырга хокуклы.

5. Җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә әлеге маддәнең 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алган көннән соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту нигезле (дәлилләнгән) булырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнарына, торак пункт Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларга каршы килүе тора.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын территориаль иҗтимагый үзидарәне төзүнең максатка ярашсызлыгы мотивлары (дәлилләре) буенча теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

8. Җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилләнгән карар өч көн эчендә рәсми рәвештә гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) игътибарына җиткерелергә тиеш.

9. Җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе теркәлүе турында тамга белән гражданнар җыенының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, башка нөсхә җирлек Советында саклана.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр җирлек Советы тарафыннан әлеге маддәдә билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

19 маддә. Гавами тыңлаулар, җәмәгатьчелек фикер алышулары

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектларын тикшерү өчен җирлек Советы, җирлек Башлыгы катнашында гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Гавами тыңлаулар халык, җирлек Советы яисә контракт нигезендә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирлек Башлыгы яисә Башкарма комитет җитәкчесе инициативасы буенча үткәрелә.

Халык яки җирлек Советы инициативасы буенча үткәрелә торган гавами тыңлаулар җирлек Советы тарафыннан билгеләнә, ә җирлек Башлыгы яки Башкарма

комитет җитәкчесе инициативасы буенча контракт нигезендә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирлек Башлыгы инициативасы белән билгеләнә.

3. Гавами тыңлауларга түбәндәгеләр чыгарылырга тиеш:

1) җирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, җирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе яисә законнарының нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелү очракларыннан тыш;

2) җирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

2.1) җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проекты;

3) “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсе нигезендә җирлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән яисә гражданнар җыеннарында белдерелгән җирлек халкының ризалыгын алу таләп ителгән очраклардан тыш, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә җирлекнең вазыйфаи заты муниципаль норматив хокукый акт проектын караган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Күрсәтелгән гавами тыңлаулар уздыру вакытын һәм урынын күрсәтеп, гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проектын үткәрү турындагы карар, гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

6. Гавами тыңлаулар уздыру турында карар басылып чыккан көннән алып, аларны үткәрү көненә кадәр җирлек халкы гавами тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җибәрергә хокуклы, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актның гавами тыңлауларына чыгарылучы проектка төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр. Җирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга җиткерелә.

7. Әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Гавами тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затларны чакырып уздырыла. Гавами тыңлауларда җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенцияләренә муниципаль норматив хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтиҗәләре, кабул ителгән карарларны дәлилләнгән нигезләүне дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

10. Әлеге маддәнең 3 өлешендә күрсәтелгән проектлар һәм мәсьәләләр буенча гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

11. Генераль планнар проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, җир кишәрлеген яисә капиталь төзелеш объектын файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, рөхсәт ителгән төзелешнең чикле параметрларыннан читкә тайпылуга, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү, җир кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен үзгәртү мәсьәләләре буенча, җирләрдән файдалануның һәм төзелешнең расланган кагыйдәләре булмаганда, мондый файдалануның башка төренә үзгәрешләр кертү турында карарлар проектлары буенча шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы кануннар нигезләмәләрен исәпкә алып, җирлек Уставы һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә торган җәмәгатьчелек фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәрелә.

20 маддә. Гражданнар җыелышы

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында халыкны мәгълүматлаштыру, инициатив проектлар кертү һәм аларны карау, территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен җирлек территориясендә гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар җыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар җыелышы халык, җирлек Советы, җирлек Башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Җирлек Советы яки җирлек Башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек Советы яки җирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча уздырыла торган гражданнар җыелышы җирлек Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм җыелышта катнашу хокукына ия булган кешеләр санының 10 процентыннан ким булмаган гражданнар төркеменең язма тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданнар җыелышын үткәрү турында тәкъдим аның каравына чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеген, җыелышны үткәрү вакыты һәм урынын үз эченә алырга тиеш. Бу тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә җыелыш үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә, аларның һәрберсенең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, туган көне, яшәү урыны адресы күрсәтелгән.

Җирлек Советы үзенең якындагы утырышында гражданнар җыелышын үткәрү турында кертелгән тәкъдимне карый.

Җирлек Советы гражданнарның җыелышын үткәрүдән үзенең максатка ярашсызлыгы сәбәп-дәлилләре буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар җыелышын уздыру вакыты һәм алар турында фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр җыелыш үткәрү көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча гаммәви мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләреннән, квартал саен (хуҗалык) йөрү, игълан итү һәм башка мөмкин булган чаралардан файдаланалар. Гражданнар җыелышын әзерләүне һәм уздыруны җирлекнең Башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Җыелыш эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашу хокукына ия булган гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлаулар үткәргәндә кулланыла торган Россия Федерациясе гражданнарының Россия Федерациясе чикләрендә булган һәм яшәгән урыннары буенча теркәү исәп-хисабы мәгълүматлары нигезендә билгеләнә.

Инициатив проектларын кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышында тиешле территориядә яшәүче 16 яшькә җиткән кешеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар җыенын билгеләү һәм үткәрү тәртибе муниципаль берәмлек вәкиллекле органының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Җыелышта катнашырга хокукы булган гражданнар санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар җыелышы тулы хокуклы дип санала.

Җыелыш карарлары җыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм җирлекнең җирле үзидарә вазыйфаи затларына (урындагы кешеләренә) мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы үз компетенциясенә территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар җыелышы кабул иткән мөрәҗәгатьләр җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш, алар компетенциясенә мөрәҗәгатьләрдәге мәсьәләләрне хәл итү кертелгән, язма җавап җибәрү белән.

11. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар җыелышы йомгаклары аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

21 маддә. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм җирлекнең барлык халкы фикерен ачыклау зарурлыгы очрагында уздырыла. Җирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләрдән торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышын чакыру авыр булган очракларда, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар җыелышыында катнашу хокукы булган кешеләр саны 100дән артып киткән очракта үткәрелә.

2. Гражданнарның (делегатлар җыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав, җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы буенча уздырыла. Җирлек Советы яки җирлек башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнарның конференциясе (делегатлар җыелышы) тиңдәшле рәвештә җирлек Советы яисә җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) йомгаклары аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

22 маддә. Гражданнар җыены

1. “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 маддәсендә каралган очракларда гражданнар җыены әлеге торак пункт территориясен башка җирлек (муниципаль район) территориясенә кертергә тиешле күрсәтелгән торак пункт кергән җирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта үткәрелергә мөмкин; җирлек составына керә торган торак пунктта шушы торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча; авыл торак пунктында авыл торак пунктының старостасы кандидатурасын күрсәтү мәсьәләсе буенча, шулай ук авыл торак пунктының старостасы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча.

2. “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 маддәсендә каралган гражданнарның җыены, анда торак пунктта яисә җирлектә яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы (яисә аның территориясенең бер өлеше) катнашканда хокуклы. Торак пунктта әлеге торак пунктта яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артыгының бер үк вакытта бергә булу мөмкинлеге булмаган очракта, гражданнар җыены әлеге Устав нигезендә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының Корноухово авыл җирлегенең торак пунктларында гражданнар җыенын әзерләү һәм уздыру тәртибе

турындагы нигезләмә белән расланган тәртиптә гражданнар җыенын үткәрү турында карар кабул ителгән көннән бер айдан артмаган вакытта этаплап уздырыла. Шул ук вакытта элек гражданнар җыенында катнашкан затлар тавыш бирүдә катнашуның алдагы этапларында катнашмыйлар. Гражданнар җыенының карары гражданнар җыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

3. Гражданнарның җыены җирлек территориясенең әлеге өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча җирлек составына керүче торак пункт территориясенең бер өлешендә үткәрелергә мөмкин. Гражданнар җыены үткәрелә торган җирлек территориясенең бер өлеше чикләре җирлек советы тарафыннан җирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләне хәл итүдә җирлек территориясенең күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең мәнфәгатьләре гомуми критериеннән чыгып билгеләнә.

23 маддә. Гражданнардан сораштыру

1. Гражданнардан сораштыру җирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен бөтен территориядә яисә җирлек территориясенең бер өлешендә уздырыла.

Сораштыру нәтиҗәләре тәкъдим (киңәш) итү сыйфатына ия.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия җирлек халкы катнашырга хокуклы. Гражданнарның инициатив проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда җирлек халкы яисә аның өлеше катнашырга хокуклы, аларда уналты яшькә җиткән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

3. Гражданнардан сораштыру түбәндәгеләрнең инициативасы белән уздырыла:

1) җирлек Советы яисә җирлек Башлыгы - җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - җирлек җирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

3) җирлектә яшәүчеләрнең яисә аның өлешенең, уналты яшькә җиткән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган өлеше - әлеге инициатив проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм уздыру тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый актлары белән Татарстан Республикасы законы нигезендә билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карар район Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сорашып белешү үткәрү өчен муниципаль берәмлекнең рәсми сайты «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә кулланылырга мөмкин. Гражданнардан сораштыруны билгеләү турында район Советы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) сорашып белешүне уздыру датасы һәм сроклары;

2) сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган сорауның (сорауларның) тәгъбирләнеше;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазенең рәвеше;

5) сораштыруда катнашучы җирлек халкының минималь саны;

6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтыннан файдаланып гражданнардан сораштыру үткәрелгән очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү (таныклау) тәртибе.

6. Җирлектә яшәүчеләр гражданнардан сорашып белешү үткәрү турында аны үткәрү алдыннан кимендә 10 көн кала хәбәр ителергә тиеш.

7. Гражданнардан сорашып белешү әзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) җирлек бюджеты акчалары исәбеннән - җирлекнең җирле үзидарә органнары яисә җирлек халкы инициативасы белән сораштыру уздырганда;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда.

8. Сораштыру нәтиҗәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән җирлекнең теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә, сораштыру нәтиҗәләре исәпкә алынырга тиеш.

24 маддә. Җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар җирлек Советы тарафыннан үз инициативасы буенча яки тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча җирлек Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль норматив хокукый акт проектының тексты һәм халык фикер алышуына чыгару турында карар кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар массакүләм мәгълүмат чараларында бастырыла, торак пунктта яшәүчеләргә җибәрелә, халык белән танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән игълан ителә.

3. Мәсьәләне халык фикер алышуына чыгару белән бер үк вакытта җирлек Советы фикер алышу барышында килгән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Җирлек Советы муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне тикшерүне тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек Советына җибәрелә.

6. Муниципаль норматив хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышу нәтиҗәләре турында халыкка бер ай эчендә хәбәр ителә.

25 маддә. Җирлекнең иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар әзерләгәндә һәм гамәлгә ашырганда, җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә җәмәгать контролен гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяҗларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу максатларында җирлек гражданнарының һәм җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәэмин итү өчен җирлекнең иҗтимагый советы төзелә.

2. Җирлекнең иҗтимагый советы аның эшчәнлегендә җирлек халкының, иҗтимагый берләшмәләр вәкилләренең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә төзелә.

3. Җирлекнең иҗтимагый советын төзү тәртибе, аның утырышларын үткәрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, җирлек иҗтимагый советы эшчәнлегенә ярдәм итүнең мәгълүмат, консультация бирү һәм башка мәсьәләләре, аны тарату процедурасы, шулай ук аны оештыруның һәм эшчәнлекнең башка мәсьәләләре буенча җирлекнең җирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы җирлек Советы тарафыннан раслана торган нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка иҗтимагый (консультатив) советлар җирлекнең җирле үзидарә органнарында аларның карарлары нигезендә төзелергә мөмкин.

5. Иҗтимагый (консультатив) советларда эш җәмәгатьчелек башлангычында гамәлгә ашырыла.

26 маддә. Гражданнарның җирлекнең җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре

1. Гражданнар җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәҗәгатьләр ясау хокукына ия.

2. Гражданнарның мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясендә гражданнар мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәҗәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданнарның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

27 маддә. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. “Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвешләре белән беррәттән, гражданнар җирле

үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.

2. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары халыкка җирле үзидарә халкын турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ҖИРЛЕК СОВЕТЫ

28 маддә. Җирлек Советы - җирлек җирле үзидарәсенең вәкиллекле органы

1. Җирлек Советы җирлек җирле үзидарәсенең даими эшләүче сайланулы коллегиаль органы булып тора.

2. Җирлек Советының рәсми исеме (аталышы) – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Корноухово авыл җирлеге Советы.

3. Җирлек Советының вәкаләтләр чоры - биш ел.

4. Җирлек Советы җирлек халкына хисап тота һәм аның контролендә була.

5. Җирлек Советының үз исеме (аталышы) белән мөһере, бланклары бар.

6.Җирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

7. Җирлек Советы юридик зат хокукларына ия.

29 маддә. Җирлек Советы составы

1. Җирлек Советы бермандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланган 7 депутаттан тора.

2. Җирлек Советы аның составына җирлек Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесен сайлаганда хокуклы була.

29.1 маддә. Җирлек Советында Фракцияләр һәм башка депутат берләшмәләре

1. Сәяси фиркаләр (аларның төбәк бүлекләре яисә башка структур бүлекчәләре) тарафыннан күрсәтелгән кандидатлар исемлекләре составында сайланган җирлек Советы депутатлары депутат берләшмәләренә (фракцияләргә) (алга таба - фракция) керә, моңа әлеге маддәнең 6 өлешендә каралган очрак керми. Фракция кандидатларның тиешле исемлегә составында сайланган барлык депутатларны (депутатны) үз эченә ала. Фракциядә шулай ук бермандатлы яисә күпмандатлы сайлау округлары буенча сайланган депутатлар да, әлеге маддәнең 6 өлешендә күрсәтелгән сәяси фирка (аның төбәк бүлекчәсе яисә башка структур

бүлекчәсе) кандидатлары исемлеге составында сайланган депутатлар (депутат) керә ала.

2.Фракцияләр эшчәнлеге тәртибе «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм җирлек Советы регламенты белән билгеләнә.

3. Фракциянең тулы исеме кандидатлар исемлеге составында тиешле депутатлар сайланган сәяси фирка уставында күрсәтелгән исем була. Фракция фракция турындагы нигезләмәдә аның тулы исеменә (аталышына) туры килә торган кыска исемле булырга хокуклы.

4. Фракцияләр җирлек Советы регламентында билгеләнгән тәртиптә хәбәр итү нигезендә теркәлергә тиеш.

Яңа теркәлгән фракция турында мәгълүматлар, шулай ук күрсәтелгән фракциягә керүче (кергән) депутат (депутат) турында белешмәләр җирлек Советы фракциясе теркәлгәннән соң беренче утырышта игълан ителә.

5. Фракциянең эчке эшчәнлеге аның оештыру җыелышында тиешле кандидатлар исемлеге составында сайланган депутатларның гомуми саныннан күпчелек тавыш белән расланган фракция турындагы нигезләмәгә нигезләнеп мөстәкыйль рәвештә оештырыла.

6.Сәяси партия эшчәнлеге юкка чыгарылуга яисә яңадан оешуга бәйле рәвештә туктатылган очракта, аның җирлек Советында фракциясе эшчәнлеге, шулай ук әлеге фракциядә депутатлар әгъзасы тиешле язмадагы юридик затларның бердәм дәүләт реестрына кертелгән көннән туктатыла.

7.Сәяси фирка (аның төбәк бүлекчәсе яисә башка структур бүлекчәсе) тарафыннан күрсәтелгән кандидатлар исемлеге составында сайланган депутат әлеге маддәнең 1 өлеше нигезендә үзе торган фракциядән чыгарга хокуклы түгел. Күрсәтелгән депутат кандидатлар исемлеге составында үзе сайланган сәяси фирка әгъзасы гына була ала.

8. Бермандатлы яисә күпмандатлы сайлау округы буенча сайланган һәм фракциягә керүче депутат яисә әлеге маддәнең 6 өлешендә күрсәтелгән сәяси фирка кандидатлары исемлеге составында сайланган һәм фракциягә кергән депутат бары тик шул сәяси фирканең генә әгъзасы булырга мөмкин.

9. Әлеге маддәнең 6 өлешендә күрсәтелгән сәяси фирка кандидатлары исемлеге составында сайланган һәм җирлек Советында үз фракциясе булган сәяси фиркагә кергән депутат әлеге фракциягә керә һәм аннан чыгарга хокуклы түгел.

10.Бермандатлы яисә күпмандатлы сайлау округы буенча сайланган һәм фракциягә кергән депутат аннан хәбәр итү тәртибендә чыгарга хокуклы.

Фракциядә депутатның әгъзалыгын туктату турындагы мәгълүмат җирлек Советы әгъзасы булу туктатылганнан соң беренче утырышта игълан ителә.

11.Әлеге маддәнең 7 - 9 өлешләрендә каралган таләпләрне үтәмәү депутат вәкаләтләрен туктатуга китерә.

12. Кандидатлар исемлеге составында сайланган (сайланган) җирлек Советы депутатларының (депутатының) фракциясенә керүче (депутат) вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылса, анда шундый исемлек составында сайланган депутатлар (депутат) булмауга китергән очракта, әлеге фракциянең эшчәнлеге җирлек Советында туктатыла. Бер үк вакытта бермандатлы яисә күпмандатлы сайлау округлары буенча сайланган депутатлар һәм әлеге маддәнең 6 өлешендә

күрсәтелгән сәяси фирка (аның региональ бүлекчәсе яисә башка структур бүлекчәсе) кандидатлары исемлеге составында сайланган депутатлар составындагы шундый фракциядә әгъзалык туктатыла.

13.Әлеге маддәнең 6, 12 өлешләре нигезендә фракция эшчәнлеген туктату турындагы мәгълүмат җирлек Советы фракциясе эшчәнлеге туктатылганнан соң беренче утырышта игълан ителә.

14. Бермандатлы яисә күпмандатлы сайлау округлары буенча сайланган депутатлар һәм фракциягә кермәгән, әлеге маддәнең 6 өлешендә күрсәтелгән сәяси фирка (аның төбәк бүлекчәсе яисә башка структур бүлекчәсе) кандидатлары исемлеге составында сайланган депутатлар әлеге маддәнгең 6 өлешендә күрсәтелгән депутат берләшмәләрен фракцияләр булмаган депутат берләшмәләре төзергә мөмкин. Күрсәтелгән депутат берләшмәләре фирка, территориаль, һөнәри яисә башка билгеләр буенча төзелә. Мондый депутат берләшмәләренең эшчәнлек тәртибе җирлек Советы регламенты белән билгеләнә.

15. Бөтен депутат мандатларын бермандатлы һәм (яисә) күпмандатлы сайлау округлары буенча сайланган депутатлар биләгән җирлек Советы депутатлары фракция булмаган депутат берләшмәләре төзи ала. Күрсәтелгән депутат берләшмәләре фирка, территориаль, һөнәри яисә башка билгеләр буенча төзелә. Мондый депутат берләшмәләренең эшчәнлек тәртибе җирлек Советы регламенты белән билгеләнә.

16.Җирлек Советы депутаты бары тик бер депутат берләшмәсендә генә булырга хокуклы.

30 маддә. Җирлек Советы депутаты статусы

1. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре аны җирлек Башлыгы яисә җирлек Советы депутатлары арасыннан җирлек Советы депутаты итеп сайлаган көннән башлана һәм яңа чакырылыш җирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла.

Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре чоры ике елдан ким, биш елдан артык була алмый.

2. Җирлек Советы депутаты азат ителмәгән нигездә эшли, депутатлык эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә алып бара, әлеге уставта билгеләнгән очраклардан тыш.

3. Җирлек Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

4. Җирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, җирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Җирлек Советы депутаты җирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен үз өченә алырга тиеш:

1) шәхсән яисә аның якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә җирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмау;

2) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык үз-үзеңне тотыштан тыелырга, шулай ук аның абруена яисә җирлек Советы абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы (низаглы) хәлләрдән качарга;

3) Мәнфәгатьләр конфликты килеп чыгу куркынычы булганда - җирлек Советы депутатының шәхси кызыксынуы (турыдан-туры яисә читләтеп) тиешле, объектив һәм өзлексез депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга йогынты ясый торган яисә йогынты ясый торган вазгыять туганда – ул җирлек Советы билгеләгән тәртиптә мәнфәгатьләр конфликты (низагы, каршылыгы) турында яки аның барлыкка килү мөмкинлеге турында, ул бу хакта белгәч, хәбәр итәргә һәм җирлек Советының әлеге мәнфәгатьләр конфликтыны булдырмауга яки җайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә тиеш;

4) җирлек Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы мәгълүматларга кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган мәгълүматларны таратмаска һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алмаска.

6. Җирлек Советы депутаты «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда каралганнарны, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса.

7. Депутатка коррупциягә каршы көрәш турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында мәгълүматларның дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Башлыгы (Рәисе) карары буенча Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

8. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә уздырылган тикшерү нәтиҗәсендә чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү фактлары ачыкланганда, алар «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе

территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда каралганнар, ул чакта Татарстан Республикасы Башлыгы (Рәисе) депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә күрсәтелгән затны башка җаваплылыкка тарту турында гариза (белдерү) белән тиешле карарны кабул итәргә вәкаләтле җирле үзидарә органына яисә судка мөрәҗәгать итә.

8.1. Үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында төгәл булмаган яисә тулы булмаган мәгълүматлар тапшырган җирле үзидарә депутатына, шулай ук ул хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында шундый мәгълүматлар тапшырса, әгәр әлеге мәгълүматларда җитди бозулар булмаса, түбәндәге җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин:

1) кисәтү (искәртү);

2) депутатны муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органында вазыйфасыннан азат итү, аның вәкаләтләре чоры туктатылганчы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органында вазыйфасын биләү хокукыннан мәхрүм итү;

3) вәкаләтләр срогы тәмамланганчы вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыру хокукыннан мәхрүм итеп даими нигездә вәкаләтләрне гамәлгә ашырудан азат итү;

4) вәкаләтләр чоры туктатылганчы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органында вазыйфалар биләүне тыю;

5) вәкаләтләре туктатылганчы, даими нигездә вәкаләтләр башкарудан тыю.

8.2. Депутатка әлеге маддәнең 8.1 пунктында күрсәтелгән җаваплылык чараларын куллану турында карар кабул итү тәртибе Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль хокукый акт белән билгеләнә.

8.3. Депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка зат, Коррупциягә каршы көрәш максатларында Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәмәгән өчен җаваплылыктан, мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау яисә җайга салу турындагы таләпләрдән һәм бурычларны үтәмәгән өчен азат ителә, әгәр мондый чикләүләрне, тыюларны һәм таләпләрне үтәмәү, шулай ук мондый бурычларны үтәмәү күрсәтелгән затлардан бәйсез булган хәлләр тикшерүе тарафыннан "Коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273 - ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсенең 3-6 өлешләрендә каралган тәртиптә таныла икән.

31 маддә. Җирлек Советы депутатының сайлаучылар белән мөнәсәбәтләре

1. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар белән, шулай ук предприятие, оешмалар, дәүләт органнары һәм аның сайлау округы территориясендә урнашкан башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм алар алдында хисап тота.

3. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эше турында елына кимендә бер тапкыр хисап тота, аларга җирлек Советы эше турында даими рәвештә хәбәр итә, шулай ук аена кимендә бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

4. Җирлек Советы депутаты җирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чараларны күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дөрес һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

5. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды эчендәге территорияләрдә, аларны үткәрү тормыш тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемтә объектларының эшчәнлеген бозмаса, җәяүлеләр һәм (яки) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулау тудырмаса яки гражданнарның торак биналарга яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә комачауламаса, үткәрелә. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яки җирле үзидарә органнарына мондый очрашулар турында хәбәр итү таләп ителми. Шул ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарга аларның кайчан һәм кайчан үткәрелүе турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

6. Җирлекнең Башкарма комитеты депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткәрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук җирле үзидарә органнары тарафыннан депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткәрү өчен бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

7. Депутатның сайлаучылар белән ачык чара формасындагы очрашулары Россия Федерациясенең җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турындагы законнарына ярашлы рәвештә үткәрелә.

8.Депутатның сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яки үткәрүгә Россия Федерациясе җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турында законнары белән билгеләнгән ачык чара формасында комачаулау Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

32 маддә. Яңа сайланган җирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш җирлек Советы беренче утырышка депутатларның билгеләнгән санының өчтән ике өлеше сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Сайлаулардан соң беренче тапкыр җирлек Советы утырышын җирлек Советының алдагы чакырылышында сайланган җирлек Башлыгы чакыра һәм әзерли, ә ул булмаганда – җирлекнең Башкарма комитеты җитәкчесе.

2. Сайлаулардан соң беренче утырышны җирлек Советының яңа башлыгы сайланганчы, җирлек Советының иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

33 маддә. Җирлек Советы компетенциясе

1. Җирлек Советы компетенциясенә түбәндәгеләр керә:

1) җирлек Уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

2) җирлекнең рәсми символларын билгеләү;

3) җирлек бюджеты проектын карау, җирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау, аның үтәлешен тикшереп тору;

4) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә ташламалар бирү;

5) җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;

6) чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртү турындагы инициативаны күрсәтү;

7) җирлек Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм җирлек Советы депутатларын сайлаулар буенча сайлау округлары схемасын раслау;

8) җирле референдумны билгеләү;

9) җирлек башлыгын сайлау;

10) җирлек башлыгы урынбасарын сайлау;

11) җирлек вәкилен җирлек Советы депутатлары арасыннан муниципаль район Советына сайлау;

12) җирлек башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең иң чик санын билгеләү;

13) җирлек Советы депутатының чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору, чакыртып алу буенча тавыш бирү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

13) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын тормышка ашыру;

14) җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәткә идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; читләштерү җирлек Советы тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң гамәлгә ашырыла торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү;

15) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар билгеләү, федераль законнарда каралган очраклардан тыш, эшләр башкару турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү;

16) җирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

17) җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

19) җирлекнең контроль-хисап органын булдыру;

20) җирлек башлыгын отставкага чыгару турында карар кабул итү;

21) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары тарафыннан үтәүне тикшереп тору;

22) коммуналь инфраструктура системасына, коммуналь комплекс оешмалары тарифларын тоташтыруга, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмә түләүләргә тарифларны җайга салу тәртибен билгеләү;

23) җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

24) муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару, җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен матбугат массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру, җирлек халкына җирлекнең социаль-икътисадый һәм мәдәни үсеше турында рәсми мәгълүматны

җиткерү, аның иҗтимагый инфраструктурасын һәм башка рәсми мәгълүматны үстерү турында;

25) җирлек Уставы һәм җирлек Советы карарлары аңлатмасы;

26) җирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

27) җирлек Советы аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

28) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләрнең вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге Устав тарафыннан җирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Җирлек Советы җирлек Башлыгының үз эшчәнлеге нәтиҗәләре, җирлек Башкарма комитеты һәм җирлек Башлыгының башка ведомствосындагы җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы еллык хисапларын, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турындагы еллык хисапларын тыңлый.

34 маддә. Җирлек Советының эш тәртибе

1. Җирлек Советының эш тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Җирлек Советы эшенең төп рәвеше аның утырышларыннан гыйбарәт, аларда җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Җирлек Советы утырышлары җирлек Советының сайланган депутатлары санының кимендә 50 проценты катнашса, аларга тулы хокуклы була.

4. Җирлек Советының чираттагы утырышлары кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар җирлек Башлыгы яки җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә өчтән бере инициативасы буенча чакырыла.

5. Совет утырышлары җирлек Башлыгы тарафыннан чакырыла. Җирлек Советы депутатларына һәм чакырылган затларга чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышка - аны үткәрүгә бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Җирлек Советы утырышлары ачык һәм хәбәрдарлык шартларында уздырыла. Җирлек Советының ачык утырышларында җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда җирлек Советы ябык утырышны уздыру турында карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик җирлек Советы тарафыннан чакырылган затлар, шулай ук законнар нигезендә утырышта катнашу хокукы булган затлар гына катнаша ала.

7. Җирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны уздыру датасы, урыны һәм вакыты турындагы мәгълүматлар кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр санап үтелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Җирлек Советы утырышы беркетмәсенә имза салынганнан соң җирлек Башлыгының аның белән җирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала.

8. Җирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Җирлек Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашыра. Җирлек Советы

утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемләп) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

35 маддә. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Җирлек Советы эшчәнлеген җирлек Башлыгы оештыра.

2. Җирлек Советы Регламенты нигезендә җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен депутатлар арасыннан, җирлек Башлыгыннан һәм аның урынбасарыннан тыш, даими яисә вакытлыча комиссияләр төзелергә мөмкин (яисә) күрсәтелгән мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар җирлек Советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча билгеләнергә мөмкин. Депутат ике даими комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программаларны, җирлек Советы карарлары проектларын әзерләү, җирлек карамагына кертелгән аеруча мөһим мәсьәләләрне тикшерү өчен җирлек Советы каршында аның карары буенча депутатлар, җирлек Башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм җирлек халкы составында эш, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

36 маддә. Җирлек Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Җирлек Советы җирлек территориясендә әлеге Уставның җирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актларның үтәлешен, җирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларыннан, җирлекне үстерү программаларыннан файдалануны, җирлек Башкарма комитеты һәм аның җитәкчесе эшчәнлегенә контрольне гамәлгә ашыра.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, җирлек Советы, җирлек Башлыгы карары белән депутатлар арасыннан күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләре төзелергә мөмкин.

3. Җирлек Советы, җирлек Башлыгы карары нигезендә җирлек бюджеты акчаларыннан максатчан файдалануга, муниципаль милектән файдалануның нәтиҗәлелегенә тикшерү (ревизия) уздырылырга мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткәрү тәртибе җирлекнең ревизия комиссиясе турында нигезләмә белән билгеләнә.

4. Җирлекнең Башкарма комитеты, аның җитәкчесе, предприятиеләре, учреждениеләре, оешмалары, вазыйфаи затлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр законда башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек Советы, аның контроль комиссияләре, җирлек Советы депутаты мөрәҗәгате буенча җирлек Советы карамагына карый торган мәсьәләләр буенча соралган мәгълүматны бирергә, ә кануннарны, муниципаль хокукый актларны бозуны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Контроль функцияләрен гамәлгә ашыручы җирлек Советы җирлек Башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-күрсәтмә эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

37 маддә. Җирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Җирлек вәкиле җирлек Советы депутатлары арасыннан Балык Бистәсе муниципаль районы Советына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

2. Җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәген хуплап тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

38 маддә. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) җирлек Советының үз-үзен тарату турында карар кабул итүе;

2) җирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кергәндә, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен туктатуына бәйле рәвештә;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсендәге 3,5, 7 һәм 7.2 өлешләре нигезендә, шулай ук җирлек бетерелгән очракта гамәлгә ашырыла торган җирлекне үзгәртеп кору;

4) җирлек чикләрен үзгәртү нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары санын 25 процентттан артыгракка арттыру;

5) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу.

2. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Халык тарафыннан сайланган депутатлардан торучы җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлек Советына вакытыннан алда сайлаулар федераль законда билгеләнгән срокларда уздырыла.

39 маддә. Җирлек Советының үзен үзе тарату турында карар кабул итү тәртибе

1. Җирлек советын үзен үзе тарату турында карар җирлек Башлыгы яки җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан ким булмаган өлеше булган депутатлар төркеме инициативасы буенча кабул ителергә мөмкин.

2. Үзеңне үзең тарату турында карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителергә мөмкин түгел:

1) җирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) җирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау чорында;

3) җирлек Башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, яңа җирлек Башлыгы сайланганчы.

3. Торак пункт Советының үзен үзе тарату турында язма тәкъдиме үзен үзе тарату дәлилләрен үз эченә алырга тиеш, шулай ук аңа үзен үзе тарату сәбәпләрен дәлилләүче башка материаллар да кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасыннан үзен үзе тарату мәсьәләсен алдан карау өчен җирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Җирлек Советы яки җирлек Башлыгы карары буенча җирлек советын үзен үзе тарату мәсьәләсе гавами тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Җирлек советының үзен үзе тарату мәсьәләсен карау дәвамлылыгы җирлек Советы депутатлары һәм җирлек халкы тарафыннан үзен үзе тарату инициативасының барлык шартларын һәм нигезләмәләрен һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үзен үзе тарату турында карар үз-үзеңне таркату инициативасы тәкъдим ителгәннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Җирлек Советын үзен үзе тарату турында карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлеше тарафыннан яшерен тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

7. Әгәр дә җирлек Советы үзен үзе тарату тәкъдимен кире какса, үзен үзе тарату турында кабат инициатива үзен үзе тарату мәсьәләсе буенча тавыш бирү көненнән соң бер елдан да иртәрәк тәкъдим ителмәскә мөмкин.

40 маддә. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставка;

3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу (күченү);

7) Россия Федерациясе гражданлыгын яки Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил дәүләте гражданлыгын туктату, шул рәвешчә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит дәүләт гражданлыгы (подданствосы) булу яисә Россия Федерациясе гражданының яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ булу хокукына ия, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса;

8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

9) җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә җибәрелү;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Җирлек советы депутатының вәкаләтләре «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

3. Депутат нигезле сәбәпләрсез җирлек Советының барлык утырышларында алты ай рәттән депутат булмаган очракта, җирлек Советы депутаты вәкаләтләре җирлек Советының вакытыннан алда туктатыла.

4. Җирлек Советының депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча, җирлек Советы утырышлары арасында бу нигез барлыкка килсә - мондый нигез барлыкка килгән көннән соң өч айдан да соңга калмыйча, җирлек Советы тарафыннан кабул ителә.

Татарстан Республикасы башлыгының (Раиса) җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы гаризасы белән мөрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән очракта, әлеге гариза җирлек Советына кергән көн була.

5. Әлеге маддәнең 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта җирлек Советы депутаты вәкаләтләре җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

6. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатны өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

41 маддә. Авыл җирлеге Башлыгы – авыл җирлегенең югары вазыйфаи заты (урындагы кешесе)

1. Җирлек Башлыгы җирлекнең югары вазыйфаи заты булып тора.

2. Җирлек Башлыгы җирлек Советы тарафыннан үз составыннан сайлана һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара.

3. Җирлек Башлыгы вазыйфасының рәсми исеме (аталышы) – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Анатыш авыл җирлеге Башлыгы.

4. Җирлек Башлыгы вазыйфасы буенча Балык Бистәсе муниципаль район Советы депутаты булып тора.

5. Җирлек Башлыгы бер үк вакытта җирлек Советын һәм җирлек Башкарма комитетын җитәкли.

42 маддә. Җирлек Башлыгын сайлау тәртибе

1. Җирлек Башлыгы җирлек Советы депутатлары арасыннан яңа сайланган җирлек Советының беренче утырышында яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана,

әгәр җирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен җирлек Советы вәкаләтләре чорына билгеләмәсә.

Җирлек Башлыгын сайлау җирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән җирлектә яшәүчеләрнең, иҗтимагый берләшмәләрнең, Татарстан Республикасы Башлыгының (Рәисенең) тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан артыгы тавыш бирсә, җирлек Советы депутаты сайланган җирлек Башлыгы булып санала.

3. Сайланганнан соң, җирлек Башлыгы түбәндәге антны бирә::

«Муниципаль берәмлек Башлыгы вазыйфасына керешкәндә, муниципаль берәмлек уставы белән миңа бирелгән үз вәкаләтләремне башкарганда, хәзерге һәм киләчәк буыннар алдында муниципаль берәмлек өчен җаваплылыкны аңлап, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, муниципаль берәмлек уставын төгәл үтәргә, муниципаль берәмлек халкының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен хөрмәт итәргә, сакларга һәм якларга, тарихи традицияләрне хөрмәт итеп, гражданлык килешүенә һәм икътисадый потенциалын арттыруга омтылырга, муниципаль берәмлекнең чәчәк атуы һәм аның барлык халкы файдасына үз бурычларымны намус белән үтәргә ант итәм».

43 маддә. Җирлек Башлыгы статусы

1. Җирлек Башлыгы үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара. Җирлек Башлыгының вәкаләтләр срогы – биш ел.

2. Җирлек Башлыгы Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Советында даими нигездә биләнә торган вазыйфага сайланган очракта, ул җирлек Башлыгы вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә гамәлгә ашыра.

3. Җирлек Башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә җирлек халкы һәм җирлек советы алдында контрольдә тотыла һәм хисап бирә.

4. Җирлек Башлыгы елына кимендә бер тапкыр җирлек халкы һәм җирлек Советы алдында үз эшчәнлеге нәтиҗәләре, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында хисап бирә.

5. Җирлек Башлыгы «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында»2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

6. Җирлек Башлыгы 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм коррупциягә каршы тору максатларында башка федераль законнарда

билгеләнгән бурычларны үтәмәгән өчен чикләүләрне һәм тыюларны, мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау яисә җайга салу турындагы таләпләрне үтәмәгән өчен җаваплылыктан азат ителә, мондый чикләүләрне, тыюларны һәм таләпләрне үтәмәү, шулай ук мондый бурычларны үтәмәү «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсендәге 3 - 6 өлешләрендә каралган тәртиптә аңа бәйле булмаган хәлләрнең нәтиҗәсе дип таныла.

7. Җирлек Башлыгы «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә гавами партнер буларак җирлек исеменнән чыгыш ясый.

44 маддә. Җирлек Башлыгы вәкаләтләре

1. Җирлек Башлыгы:

1) җирлекне башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкдим итә, ышанычнамәсез җирлек исеменнән эш итә;

2) җирлек Советы эшен оештыра, Җирлек советы утырышларын чакыра һәм аларда рәислек итә, җирлек Советының чираттан тыш утырышын чакыруны таләп итәргә хокуклы;

3) бер генә кеше тарафыннан идарә ителү принципларында җирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлегенә җитәкчелек итә һәм җирлек Башкарма комитеты компетенциясенә кергән вәкаләтләрне үтәү өчен шәхси җаваплылык тота;

5) әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә җирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка җиткерә;

6) авыл җирлеге Советы эшендә җәмәгатьчелек фикерен исәпкә алу һәм хәбәрдарлыкны тәэмин итү буенча чаралар күрә;

7) җирлек Советы утырышларының беркетмәләренә кул куя;

8) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

9) үз вәкаләтләре чикләрендә расланган бюджет нигезендә җирлек средстволары белән эш итә; җирлек Советын тотуга һәм аның эшчәнлеген тәэмин итүгә җирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акчалар бүлүче булып тора;

10) җирлек Советы аппараты эше белән җитәкчелек итә;

11) җирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала;

12) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру буенча җирлек Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

13) җирлек Советы каравына җирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра;

14) җирлек Советы каравына җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын тәкъдим итә;

15) җирлек Советы раславына җирлек Башкарма комитеты структурасы проектын кертә, хезмәткәрләрнең чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды билгеләгән структура нигезендә җирлек Башкарма комитетының штат расписаниесе раслый;

16) җирлек җирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, җирлек территориясендә гамәлдә булган Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән кирәкле багланышын тәэмин итә;

17) җирлек исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;

18) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары тарафыннан вәкаләтләр гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

19) үз вазыйфасына билгеләп куя һәм муниципаль хезмәткәрләрне һәм җирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

20) җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларның үтәлеше өчен шәхси җаваплылык тота; тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү өчен тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

21) җирлек Советына үз эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, җирлек Башкарма комитеты һәм аның карамагындагы башка җирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, шул исәптән җирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисаплар тапшыра;

22) дәүләт һәм башка органнарда җирлек мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау чараларын күрә, җирлек исеменнән судка гариза юллый, ышанычнамәләр бирә;

23) җирлекнең Башкарма комитетын җирлек Советы, җирлекнең җирле үзидарәсенең башка органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

24) җирлек Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук җирлек Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

25) җирлек Башкарма комитеты эшчәнлеге турында халыкка даими мәгълүмат бирә, җирлек Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнарны кабул итүне оештыра, айга кимендә бер тапкыр гражданнарны шәхси кабул итүне гамәлгә ашыра, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

26) муниципаль-хосусый партнерлык проектын тормышка ашыру турында карар кабул итә;

27) «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына

үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль законның 18 маддәсендәге 2 өлеше нигезендә муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы җирлекнең җирле үзидарә органын билгели;

28) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек Башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

45 маддә Җирлек Башлыгы урынбасары

1. Җирлек Башлыгы тәкъдиме белән җирлек Советы депутатлары арасыннан җирлек Башлыгы урынбасары сайлана.

2.Җирлек Башлыгы урынбасары, әгәр җирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, яшерен яисә ачык тавыш бирү юлы белән сайлана.

3. Әгәр җирлек Советы депутаты, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге аны хуплап тавыш бирсә, җирлек Башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

4. Җирлек Башлыгы урынбасары җирлек Советы регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә вазыйфаларны үти, җирлек Башлыгының йөкләмәләрен үти, ә вакытлыча (авыруга яисә отпускка бәйле) булмаган яисә үз бурычларын үтәү мөмкин булмаган очракта яисә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатканда җирлек Башлыгы вазыйфаларын башкара.

5. Җирлек Башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара, әлеге уставның 43 маддәсенең 2 өлешендә күрсәтелгән очрактан гайре.

6. Җирлек Башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге уставның 40 маддәсендә каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

7. Җирлек Башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта җирлек Башлыгы инициативасы буенча яки җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган депутатлар төркеме таләбе буенча кабул ителгән җирлек Советы карары буенча вазыйфасыннан чакыртып алынырга мөмкин. Җирлек Башлыгы урынбасарын чакыртып алу турында карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Җирлек Башлыгы урынбасары «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Җирлек Башлыгы урынбасарының вәкаләтләре «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль

закон, 7 нче номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү очрагында вакытыннан алда туктатыла.

46 маддә. Җирлек Башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу

1. Җирлек Башлыгының вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставка;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 маддәсе нигезендә отставкага китү;

4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 маддәсе нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;

5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

7) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу (күченү);

9) Россия Федерациясе гражданлыгын яки Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил дәүләте гражданлыгын туктату, шул рәвешчә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит дәүләт гражданлыгы (подданствосы) булу яисә Россия Федерациясе гражданының яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ булу хокукына ия, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса;

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

11) сәламәтлек торышы буенча җирлек Башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра алмауның суд тәртибендә билгеләнүе;

12) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсендәге 3,5, 7 һәм 7.2 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган җирлекне, шулай ук җирлек бетерелгән очракта, үзгәртеп кору;

13) җирлек чикләрен үзгәртү нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары санын 25 проценттан артыгракка арттыру;

14) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылганда;

15) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне үтәмәү.

2. Җирлек Башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яисә аңа карата суд карары буенча сак астына алу яисә вазыйфасыннан вакытлыча

читләштерү рәвешендә процессуаль мәҗбүр итү чаралары кулланылган очракта, аның вәкаләтләрен вакытлыча җирлек Башлыгы урынбасары башкара.

3. Җирлек Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлек Советы тарафыннан үз составыннан сайланучы җирлек Башлыгын сайлау вәкаләтләр шул рәвешле туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта җирлек Советының вәкаләтләр чоры тәмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, җирлек Башлыгын җирлек Советы составыннан сайлау җирлек Советының яңа сайланган беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

4. Вәкаләтләре Татарстан Республикасы Башлыгының (Рәисенең) хокукый акты нигезендә җирлек Башлыгы вазыйфасыннан ваз кичү яисә җирлек Башлыгын отставкага чыгару турындагы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган җирлек Башлыгы әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендәге карарга карата шикаять белдерә, җирлек Советы, суд карары закон көченә кергәнче, җирлек Советы үз составыннан җирлек Советы тарафыннан сайланучы җирлек Башлыгын сайлау турында карар кабул итәргә хокуклы түгел.

V бүлек. ҖИРЛЕК БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

47 маддә. Җирлек Башкарма комитеты - җирле үзидарәнең башкарма-идарә итү органы

1. Җирлекнең Башкарма комитеты җирлек җирле үзидарәсенең башкарма-идарә итү органы булып тора.

2. Җирлек Башкарма комитетының рәсми исеме (аталышы) – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Анатыш авыл җирлеге Башкарма комитеты.

3. Җирлек Башкарма комитеты җирлек Советына, җирлек Башлыгына һәм җирлек халкына хисап бирә һәм аларның контролендә тора.

4.Җирлек Башкарма комитеты юридик зат хокукларына ия.

5. Җирлек Башкарма комитетында мөһер, җирлек гербы һәм үз исеме (аталышы) белән бланклар, шулай ук гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен Россия Федерациясе гербы сурәтләнгән түгәрәк мөһере бар.

6. Җирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә җирлек бюджетында аерым юл белән карала.

48 маддә. Җирлек Башкарма комитеты структурасы

1. Җирлекнең Башкарма комитеты структурасы җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Җирлек Башкарма комитеты структурасына Башкарма комитет җитәкчесе-җирлек Башлыгы, Башкарма комитет сәркатибе, Башкарма комитетның башка вазыйфалы кешеләре керә.

49 маддә. Җирлек Башкарма комитетының вәкаләтләре

1. Җирлекнең Башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм хисап өлкәсендә:

- җирлек бюджеты проектын эшләүне, җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын тәэмин итә;

- җирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен тормышка ашыра;

- җирлек бюджетының үтәлеше турында хисап әзерли, җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен үтәү турында хисап әзерли;

- җирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләрне җыюны оештыра һәм күрсәтелгән дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә тапшыра;

- җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын әзерләүне һәм тормышка ашыруны гамәлгә ашыра;

- җирле үзидарә органнары тарафыннан расланган (хупланган) стратегик планлаштыру документларын тормышка ашыруны мониторинглауны гамәлгә ашыра;

- федераль законнарда һәм муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән стратегик планлаштыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

2) җирлек территориясендә муниципаль милек белән идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, кушу һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә;

- җирлек Советы карары белән билгеләнә торган очракларда җирлек Советының килештерүенә (раславына) муниципаль мөлкәтне читләштерү турында тәкъдимнәр кертә, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында да;

-муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән җирлекнең икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында шартнамәләр төзи; җирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

- җирлек Советы билгеләгән тәртип буенча муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлегенең максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль учреждениеләрне финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә аларның җитәкчеләрен билгели һәм биләгән вазыйфаларыннан азат итә;

- муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәэмин итүне һәм муниципаль биремне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр үтәвен финанс белән тәэмин итүне гамәлгә ашыра, шулай ук муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыра;

3) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм халыкка башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- җирлекнең коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли, раслый һәм гамәлгә ашыра, аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

- җирлек халкын элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм мәет җирләү урыннарын карап торуны тәэмин итә;

- утверждает и реализует муниципальные программы в области энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру, җирлек чикләрендә муниципаль торак фонды тәшкил иткән күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен уздыруны оештыра һәм энергияне сак тоту турындагы һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүгә ярдәм итә һәм авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтә, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

- җирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, суны чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;

- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

4) мәдәният, спорт, балалар һәм яшьләр белән эшләү, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү өлкәсендә:

-ял оештыру һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

-җирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм гаммәви спортны үстерү өчен шартлар тудыра, җирлектә рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыра;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- җирлектә яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыруны һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыруны тәэмин итә, шул исәптән гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле керүен тәэмин итә;

- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны (низаг-каршылыкларны) профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- җирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- дәүләт хакимияте органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның җирле үзидарә хокукларын

боза торган актларына билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судка яисә арбитраж судка шикаять бирә;

- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тәэмин итә;

- муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны җирлек депутаты, җирлекнең сайланулы органы әгъзасы, җирлекнең сайланулы вазыйфаи заты, җирлекнең чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- җыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткәрүгә, спорт, тамаша кылу һәм башка гаммәви җәмәгать чараларын оештыруга бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтүне тәэмин итә, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыра;

5)төзекләндерү (уңайлылык булдыру) өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортта ташу эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- җирлекне төзекләндерү кагыйдәләренең үтәлешен тикшереп тора, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә җирлек территориясен төзекләндерүне оештыра;

- адреслар бирүне, адреслар үзгәрүне, гамәлдән чыгаруны, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге җирле юлларыннан тыш) адреслар бирүне, җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирүне, мондый исемнәрне үзгәртү, гамәлдән чыгаруны, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыруны гамәлгә ашыра;

6) җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен башкару өлкәсендә:

- җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм алардан тиешенчә файдалануны тәэмин итә;

- тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- җирлекнең җирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны җирлек Советы карарлары нигезендә тәэмин итә;

7) бүтән вәкаләтләр:

- җирлек Башлыгы эшчәнлеген оештыруда хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

-торак пунктның архив фондларын формалаштыруны тәэмин итә;

- әлеге Уставның 5 маддәсендәге 1 өлешенең 4 һәм 9 пунктларында каралган җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында җирлек өчен социаль әһәмиятле эшләрне (шул исәптән кизү торуларны) ирекле нигездә башкаруга гражданнарны җәлеп итү турында карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра;

-федераль законнарга ярашлы рәвештә халыкара һәм тышкы икътисади элемтәләрне гамәлгә ашыра;

-җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра, законнар, әлеге Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек советы яки башка җирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән вәкаләтләрдән гайре;

- Россия Федерациясенең гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән (рөхсәтсез) төзелгән бинаны сүтү турында карар, үз белдеге белән төзелгән бинаны сүтү яки аны билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында карар кабул итү;

2. Җирлек Башкарма комитеты җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

1) җирлек музейларын төзү;

2) җирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашуга;

4) җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

6) җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы иҗтимагый күзәтү комиссияләренә һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүгә;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 декабрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын гражданнарга бирүгә;

12) торак пункт территориясендә яшәүче хуҗасыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыру;

13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" 23.06.2016 № 182-ФЗ Федераль законында каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга;

14) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын үстерүгә, җайлаштырылган физик культураны һәм адаптив спортны үстерүгә ярдәм итү;

15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;

16) участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына әлеге вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бирүне;

17) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

3.Җирлекнең Башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Җирлекнең муниципаль контроль өлкәсендәге башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) тиңдәшле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) җирле үзидарә органнарына вәкаләтләр бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасының норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә башкарыла;

4) федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында һәм башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру буенча функцияләр мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актларга ярашлы рәвештә, җирлекнең Башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, тикшерүләр оештыру һәм уздыру белән бәйле мөнәсәбәтләргә карата «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

VI бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ КОНТРОЛЬ-ХИСАП ОРГАНЫ. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ЯРДӘМ ИТЕШҮЕ

50 маддә. Җирлекнең ревизия комиссиясе

1. Җирлекнең ревизия комиссиясе даими эшләүче, җирле финанс контроле үзидарәсенең коллегиаль органы булып тора.

2. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәис һәм ике әгъзадан тора.

3. Җирлекнең Ревизия комиссиясен оештыру һәм эшчәнлек тәртибе, вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектлары һәм муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7

февралендәге 6-ФЗ номерлы, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль законнар, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенең бүтән норматив хокукый актлары, җирлек Советы раслаган җирлекнең Ревизион комиссиясе турындагы нигезләмә, башка муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнә.

4. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә җирлек Ревизион комиссиясе эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

51 маддә. Җирлек Советының, җирлек Башлыгының, җирлек Башкарма комитетының һәм җирлекнең башка җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге (ярдәм итешүе) нигезләре

1. Әлеге Устав, җирлек Советы, җирлек Башлыгы һәм җирлек Башкарма комитеты билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә үз вәкаләтләрен мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

2. Җирлек Советы һәм җирлекнең Башкарма комитеты җирлекнең икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтиҗәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә законнарда, әлеге Устав билгеләгән рәвешләрдә үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Җирлек Советы һәм җирлекнең Башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны имзаланган көннән алып җиде көн эчендә бер-берсенә юллый.

5. Җирлек Башлыгы, җирлекнең Башкарма комитеты җитәкчесе буларак, җирлек Советының, җирлек Башлыгының хокукый актларын кабул итү, бетерү, үзгәртү турындагы тәкъдим белән җирлек Советына мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Җирлекнең башка җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

52 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү.

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәрү юлы белән яисә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

53 маддә. Юридик зат хокукларына ия булган җирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары җирлек Советына һәм җирлек Башкарма комитетына бирелә.

2. Җирлек Башкарма комитеты структурасына ярашлы рәвештә, җирлек Советы карары буенча җирлек Башкарма комитетының аерым органнарына юридик зат хокуклары бирелергә мөмкин.

54 маддә. Җирле үзидарә органнары юридик затлар буларак

1. Җирлек Башлыгы җирлек исеменнән мөлкәти һәм башка хокуклар һәм бурычлар алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга мөмкин.

2. Җирлекнең юридик зат хокукларына ия җирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре була һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәлүе узарга тиеш.

55 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнарын финанслау

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнарын тоту чыгымнарын финанслау бары тик җирлек бюджетының үз керемнәре исәбеннән генә гамәлгә ашырыла.

IX бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ҖИРЛЕКНЕҢ БҮТӘН ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

56 маддә. Җирлек Башлыгы һәм аның урынбасары, җирлек Советы депутатлары, җирлекнең бүтән вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1. Җирлек Башлыгы һәм аның урынбасары, җирлек Советы депутатлары, җирлекнең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр «Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, җирле үзидарәнең сайлап куелган органы әгъзасы, Татарстан Республикасында җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, җирлек Советының әлеге Уставы һәм карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль вазыйфаны даими нигездә биләүче кешегә гарантияләнә:

1) муниципаль хокукый актларга ярашлы рәвештә вазыйфа вәкаләтләрен үтәүне тәэмин итүче эш шартлары;

2) җирле үзидарә органнары, предприятиеләре, учреждениеләре һәм оешмалары, Татарстан Республикасы бюджеты яки салымнар һәм мәҗбүри түләүләр буенча ташламаларга ия, яисә җирле үзидарә органнарын һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарын гамәлгә куючылар буларак һәм җирлек территориясендә урнашкан органнар кануннар нигезендә алар тарафыннан, милек формаларына карамастан, тулысынча яки өлешчә җирле бюджет акчалары хисабына финансланган вазыйфаи затларны беренче чиратта кабул итү хокукы;

3) җирлекнең җирле үзидарә органнары кабул иткән хокукый актлардан тоткарлыксыз файдалана алу хокукы;

4) җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча вәкаләтләрне үтәү өчен кирәкле мәгълүматны һәм материалларны муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә җирлекнең тиешле территориясендәге җирле үзидарә органнарыннан алу хокукы, ә федераль законнарда каралган очракларда - барлык милек рәвешләрендәге оешмалардан, иҗтимагый берләшмәләрдән һәм аларның вазыйфаи затларыннан;

5) үз вакытында һәм тулы күләмдә акчалата бүләкләү алуга хокук;

6) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылыгын билгеләү, ял көннәрен һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен, шулай ук ел саен түләнә торган төп һәм өстәмә отпускларны бирү белән тәэмин ителә торган ял;

7) муниципаль вазыйфаны биләүче затка һәм аның гаилә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәтү, шул исәптән муниципаль вазыйфаны биләүче зат пенсиягә чыкканнан соң;

8) муниципаль вазыйфа заты биләгән чорда яисә аны туктатканнан соң авыру очрагында яисә хезмәткә сәләтне югалткан очракта мәҗбүри дәүләт социаль иминиятләштерүе, әмма ул вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә яңалары;

9) «Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Татарстан Республикасында җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда пенсия белән тәэмин итү, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләүче затның гаилә әгъзаларын пенсия белән тәэмин итү, аның вазыйфа вәкаләтләрен үтәве белән бәйле рәвештә вафат булган очракта, федераль закон нигезендә;

10) муниципаль вазыйфаны биләүче кешене һәм аның гаилә әгъзаларын федераль законнар һәм муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән очракларда, тәртиптә һәм шартларда вазыйфа вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә көч кулланудан, янаулардан һәм башка законсыз гамәлләрдән яклау;

11) хезмәт командировкалары (хезмәт сәфәрләре) белән бәйле чыгымнарны каплау;

12) үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда транспорт хезмәте күрсәтү, шулай ук муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә биләгән вазыйфасына бәйле рәвештә шәхси транспортны хезмәт максатларында куллану өчен компенсация.

3. Муниципаль вазыйфаны даими булмаган нигездә биләүче затка әлеге маддәнең 2 өлешендәге 1 - 4 һәм 10 пунктларында каралган гарантияләр бирелә, муниципаль вазыйфаны биләүгә бәйле чыгымнарны, шул исәптән муниципаль вазыйфаны биләүгә бәйле хезмәт командировкалары белән бәйле чыгымнарны, муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә компенсацияләү гарантияләнә, шулай ук эш урынын (вазыйфасын) Россия Федерациясе субъекты Законына ярашлы рәвештә муниципаль берәмлек уставы белән билгеләнгән һәм айга ике һәм алты эш көненннән азрак тәшкил итә алмаган чорга саклау.

4.Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларга вәкаләтләрне гамәлгә ашыру гарантияләре җирле бюджет акчалары хисабына финанслана.

57 маддә. Җирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затларның эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләр

1. Азат ителмәгән нигездә эшләүче җирлек Советы депутаты җирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашу вакытына җирлек Советы йөкләмәләрен үтәү өчен гамәлдәге законнарда каралган акчалата компенсация һәм башка түләүләр түләнә.

2. Үз вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә гамәлгә ашыручы җирлек Башлыгы урынбасарына, әлеге Уставта каралган очракларда җирлек Башлыгы вазыйфаларын башкарганда, җирлек Башлыгының айлык акчалата түләвенең 90% ы күләмендә бүләк түләнә.

3. Әлеге органнар эшендә катнашу дәверендә җирлекнең ревизия комиссиясе әгъзаларына җирлек Советы карарлары, законнары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

58 маддә. Җирлек Башлыгы, җирлек Советы депутатларының кагылгысызлыгы гарантияләре

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән җирлек башлыгының хокуклары гарантияләре, аларны җинаять яки административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алганда, тентүдә, сорау алуда, аларга карата башка җинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр башкарганда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары булган депутатларга карата оператив-эзләү чаралары үткәргәндә, алар тарафыннан кулланыла торган элемтә чаралары язышуларын үткәргәндә федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә җирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә күрсәтелгән позиция, аның статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аның вәкаләтләре чоры тәмамлангач та, әйтелгән фикерләре, позициясе өчен җинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә җирлек Советы депутаты тарафыннан халык алдында кимсетүләр, яла ягу яисә федераль законда каралган башка хокук бозуларга кертелгән очракларга кагылмый.

IX бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ҖАВАПЛЫЛЫГЫ

59 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары закон нигезендә җирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җавап бирәләр.

60 маддә. Җирлек Советы депутатларының җирлек халкы алдында җаваплылыгы

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән җирлек Башлыгы, җирлек халкы алдында җаваплылыгы тиешле депутатның аны сайлаган җирлек халкының ышанычын югалтуы нәтиҗәсендә килә.

2. Җирлек халкының ышанычын югалткан җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек Башлыгы, федераль законнарда һәм әлеге Уставта билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә кире чакырылырга мөмкин.

61 маддә. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

1. Федераль законнарга ярашлы рәвештә, җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе дәүләт алдында җаваплылыгы алар Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституцион законнарны, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм әлеге Уставны бозган очракта, шулай ук җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмаган очракта тиешле суд карары нигезендә килә.

2. Җирлек Советын таратуның нигезе һәм тәртибе, җирлек Башлыгының вазыйфасыннан ваз кичүе һәм аны отставкага җибәрү тәртибе «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

62 маддә. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән җибәрү (вазыйфасыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль конституциячел законнарда, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә ышанычны югалткан очракта эштән (вазыйфасыннан) азат ителергә тиеш:

1) зат тарафыннан үзенә кагылган мәнфәгатьләр конфликтын (низагын) булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар күрелмәве;

2) урындагы кешенең үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре, шулай ук үз хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәве яки, әгәр федераль законнарда башкача билгеләнмәгән булса, белә торып дөрес булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат бирүе;

3)урындагы кешенең түләүле нигездә коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә катнашуы, федераль закон белән билгеләнгән очраклардан тыш;

4) урындагы кешенең эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыруы;

5) әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәдә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына затның керүе.

2. Муниципаль вазыйфаны биләүче кеше, аңа буйсынган кешенең мәнфәгатьләр конфликтына китерә яки китерә ала торган шәхси мәнфәгатьләре барлыкка килүе турында белгән кеше, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләгән кеше мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар

күрмәгән очракта, ышанычын югалту сәбәпле, эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш.

3. Җирле үзидарәнең сайлап куелган органы әгъзасына, үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында дөрес булмаган яки тулы булмаган мәгълүматлар, шулай ук үз хатынының (тормыш иптәшенең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүматлар тапшырган җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи затына бозулар җитди булмаганда түбәндәге җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин:

1) кисәтү (искәртү);

2) җирле үзидарәнең сайлап куелган органы әгъзасын җирле үзидарәнең сайлап куелган органындагы вазыйфасыннан азат итү аның вәкаләтләре срогы тәмамланганчы җирле үзидарәнең сайлап куелган органындагы вазыйфаларны биләү хокукыннан мәхрүм итү;

3) вәкаләтләрен даими нигездә башкару хокукыннан мәхрүм итеп, аның вәкаләтләре срогы тәмамланганчы вәкаләтләрен гамәлгә ашырудан азат итү;

4) җирле үзидарәнең сайлап куелган органында аның вәкаләтләре срогы тәмамланганчы вазыйфалар биләүдән тыю;

5) вәкаләтләре срогы тәмамланганчы вәкаләтләрен даими нигездә башкарудан тыю;

4. Җирле үзидарәнең сайлап куелган органы әгъзасына, җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи затына әлеге маддәнең 3 өлешендә күрсәтелгән җаваплылык чараларын куллану тәртибе муниципаль хокукый акт белән Татарстан Республикасы Законына ярашлы рәвештә билгеләнә.

63 маддә. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы

Җирлекнең җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

X бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

64 маддә. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына түбәндәгеләр керә:

1) җирлек уставы, җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;

2) җирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) җирлек Башлыгының, җирлек Башкарма комитетының, җирле үзидарәнең әлеге Уставта каралган башка органнарының һәм вазыйфаи затларының хокукый актлары.

2. Җирлек уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм җирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Җирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар җирлекнең бөтен территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән йә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеге үзгәргән очракта туктатылырга мөмкин – муниципаль хокукый актны гамәлдән чыгару яисә туктатып тору вакытына вәкаләтләре тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) кертелгән җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, шулай ук суд тарафыннан; ә җирле үзидарә органнары тарафыннан аларга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала торган өлештә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы тарафыннан).

5. Норматив характердагы булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы аны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан Россия Федерациясе Президенты каршындагы эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнең эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкиле тарафыннан бирелгән тиешле күрсәтмә алынган очракта кичекмәстән туктатылып тора. Алынган күрсәтмәнең үтәлеше турында җирлек башкарма комитеты яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә җирлек Советы алар карар кабул иткән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

6. Эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә җирле үзидарә органнары уздыра торган экспертиза үткәрелергә мөмкин.

7. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданнар, оешмалар җитәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының вазыйфаи затлары һәм җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

65 маддә. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү турыдан-туры торак пункт гражданнары тарафыннан җирле референдумда гражданнарның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән башкарыла.

2. Әгәр җирлек халкын турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт кабул итү таләп ителсә, компетенциясенә әлеге актны кабул итү керә торган җирлек җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи заты референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән соң 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан арта алмый.

3. Халыкны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу җирлек Башлыгын чакыртып алу, җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

66 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кабул итә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

1) җирлек Советы - җирлек Советы карарлары;

2) җирлек Башлыгы - җирлек Башлыгының карарлары һәм күрсәтмәләре;

3) Җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе - җирлек Башкарма комитетының карарлары һәм күрсәтмәләре.

2. Җирлек җирле үзидарәсенең башка вазыйфаи затлары әлеге Уставта, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

67 маддә. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары җирлек Башлыгы, җирлек Советы депутатлары, җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, шулай ук җирлекнең аны алып бару һәм прокурор мәсьәләләре буенча ревизия комиссиясе тарафыннан кертелергә мөмкин.

2. Прокурор, гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында билгеләгәндә, җирлек Советына һәм муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү турында, гамәлдән чыгару яисә кабул итү турында тиешле һәм түбәнгерәк дәрәҗәдәге закон чыгару инициативасы хокукына ия органнарга кертергә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга теркәлә торган документларның исемлеге һәм рәвеше тиңдәшле рәвештә җирлек Советы Регламенты, җирлек Башлыгы, җирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

4. Эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен яңа бурычларны билгели торган яисә муниципаль норматив хокукый актларда элек каралган мәҗбүри таләпләрне үзгәртә торган муниципаль хокукый актлар

проектлары, инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен бурычлар тиешле муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары тарафыннан муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә җайга салу йогынтысы бәяләнергә мөмкин, түбәндәгеләрдән гайре:

1) муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнарының җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүче, үзгәртүче, туктатып торучы, гамәлдән чыгаручы норматив хокукый актлары проектлары;

2) бюджет хокук мөнәсәбәтләрен көйләүче муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнарының норматив хокукый актлары проектлары;

3) чәй ситуацияләре режимнары гамәлдә булган чорда табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукый актлар проектлары.

Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының җайлау йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертүче яисә аларны кертүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектларының һәм җирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне ачыклау максатында үткәрелә.

68 маддә. Җирлек Советының хокукый актлары

1. Җирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча җирлек территориясендә үтәлергә тиешле кагыйдәләрне билгеләүче карарлар, җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында карар, шулай ук җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Җирлек Советының җирлек территориясендә үтәү өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгеләүче карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

2.1. Җирлек Башлыгы тавышы җирлек Советы карарларын кабул иткәндә җирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

3. Җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерүне, җирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан җирлек Советы карарлары җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы буенча яки аның бәяләмәсе булганда гына җирлек Советы каравына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә җирлек Башкарма комитетына карар проекты бирелгән көннән алып утыз көн эчендә җирлек Советына тапшырыла.

4. Җирлек Советы карарларына җирлек Башлыгы аларны кабул иткән көннән алып өч көн эчендә кул куя һәм әлеге Устав билгеләгән тәртиптә халыкка җиткерелә.

69 маддә. Җирлек Башлыгының хокукый актлары

1. Җирлек Башлыгы үз вәкаләтләре чикләрендә «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара, шулай ук әлеге Устав компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар чыгара.

2. Җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Уставта, җирлек Советы карарларында билгеләнгән җирлек Башкарма комитетының җирле әһәмияттәге мәсьәләләре һәм районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләре буенча карарларын, шулай ук җирлек башкарма комитетының эшне оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара.

70 маддә. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Җирлек Советы карарлары, әгәр әлеге карар белән башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек Башлыгы кул куйган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Җирлек Советының салымнар һәм җыемнар турындагы норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Җирлек Советының җирлек Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Җирлек Башлыгының, җирлек Башкарма комитетының, җирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актлар белән башкасы билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган, гамәлгә куючысы җирлек булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка җиткергәннән) соң үз көченә керә.

Җирле үзидарә органнары арасында төзелгән муниципаль хокукый актны яисә килешүне рәсми бастырып чыгару аның тулы текстын җирлектә таратыла торган вакытлы матбугат басмасында беренче бастырып чыгару булып санала.

Муниципаль хокукый актларны һәм килешүләрне рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) өчен җирле үзидарә органнары шулай ук челтәр басмасын кулланырга хокуклы. Муниципаль хокукый актның тулы тексты рәсми челтәр басмасында басылган очракта, аның күләмле график һәм таблицалы кушымталары әлеге басмада китерелмәскә мөмкин.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары булырга тиеш: аның исеме, имзалану датасы (җирлек Советы кабул иткән хокукый актлар өчен шулай ук җирлек Советы кабул иткән дата), теркәлү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме, мөһер.

4.1.Җирле үзидарә органнары арасында төзелгән һәр килешү аның реквизитларын үз эченә алырга тиеш: аның исеме, имзалану датасы, килешүгә кул куйган вазыйфаи затларның исемнәре.

5. Җирлек Советының җирлек бюджеты турындагы карарлары, аның үтәлеше турында хисап, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турында, җирлек Советы Регламенты, җирлек Советы, җирлек Башлыгы, җирлек Башкарма комитеты тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукый актлар, муниципаль норматив хокукый актлардан яисә федераль закон белән чикләнгән мәгълүматлар булган аерым нигезләмәләрдән тыш, алар имзаланган көннән алып җиде көн эчендә рәсми рәвештә бастырылырга (игълан ителергә) тиеш.

5.1.Җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләр рәсми рәвештә имзаланганнан соң җиде көн эчендә бастырылырга (игълан ителергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, җирле референдум, җирлек Советы депутатын чакыртып алу, җирлек чикләрен үзгәртү, җирлек Башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, җирлек Башкарма комитеты җитәкчесен һәм аның урынбасарын билгеләү мәсьәләсе буенча тавыш бирү турында норматив булмаган хокукый актлар һәм законнар нигезендә башка актлар мәҗбүри рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) мәҗбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

«Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы»нда веб-адрес буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә хокукый акт текстын урнаштыру (бастырып чыгару) : http://pravo.tatarstan.ru;

-хокукый акт текстын җирлекнең җирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма гаммәви мәгълүмат чараларында йә җирлек территориясендә таратыла торган һәм җирлек Советы карары белән билгеләнгән башка басма гаммәви мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка басма гаммәви мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда әлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы турында тамга булырга тиеш.

8.1. Басып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүнең реквизитлары күрсәтелә.

Җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләрне рәсми бастырып чыгару түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешү текстын веб-адрес буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру (бастырып чыгару): http://pravo.tatarstan.ru;

- җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешү текстын җирлекнең җирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма гаммәви мәгълүмат чараларында йә җирлек территориясендә таратыла торган һәм җирлек Советы карары белән билгеләнгән башка басма гаммәви мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Җирле

үзидарә органнары арасында төзелгән килешү тексты басылып чыкканда, башка басма гаммәви мәгълүмат чараларында әлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш.

Җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләрне игълан итү җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешү текстын веб-адрес буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында районның рәсми сайтында урнаштыру юлы белән гамәлгә ашырыла: http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru.

9. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) басма гаммәви мәгълүмат чарасының чыгу датасы яки тиешле актны игълан итү датасы турында мәгълүмат күрсәтелергә тиеш, алар актны җибәрүне (таратуны) башлау яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар, Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлар регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

XI бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

71 маддә. Җирлекнең икътисади нигезе

1. Җирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектә булган мөлкәт, җирлек бюджеты акчалары, шулай ук җирлекнең мөлкәт хокуклары тәшкил итә.

72 маддә. Җирлекнең муниципаль мөлкәте

1.Җирлек милкендә булырга мөмкин:

1) әлеге Уставның 5 маддәсендә билгеләнгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очракларда җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 маддәсендәге 4 өлешендә каралган тәртиптә җирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) җирлек Советының норматив хокукый актларына ярашлы рәвештә җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) җирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү хокукы булган мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 маддәсендәге 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Җирлектә әлеге маддәнең 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракларда күрсәтелгән мөлкәт мөлкәтне кире кагарга (максатчан билгеләнешен үзгәртергә) яисә читләштерергә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

73 маддә. Җирлекнең муниципаль мөлкәтен биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Җирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган җирлек җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә җирлек исеменнән муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Җирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр кылырга хокуклы.

3. Җирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән башкарма хакимиятнең федераль органы билгеләгән тәртиптә муниципаль мөлкәт реестрларын алып баралар.

74 маддә. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хуҗалык җәмгыятьләре

1. Җирлек муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, хуҗалык җәмгыятьләре төзүдә катнаша ала, шул исәптән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципалитетара. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле җирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, үз вазыйфасына билгеләп куя һәм әлеге предприятиеләр һәм учреждениеләр җитәкчеләрен вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеге турында әлеге Устав һәм муниципаль хокукый актларда каралган тәртиптә хисапларны тыңлый.

3. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләренең йөкләмәләре буенча субсидияле җавап бирәләр һәм федераль закон белән билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә аларның үтәлешен тәэмин итәләр.

75 маддә. Җирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары.

1. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнарга ярашлы рәвештә җирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль мөлкәтне кулланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән керемнәр авыл җирлеге бюджетына керә.

76 маддә. Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, әгәр законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XII бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

77 маддә. Җирлек бюджеты

1. Җирлекнең үз бюджеты (җирле бюджет) бар.
2. Җирлек бюджеты җирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.
3. Җирлек бюджетында җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән керемнәр һәм җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан аларга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр аерым карала, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр хисабына гамәлгә ашырыла торган җирлек бюджетының тиешле чыгымнары.
4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм аларга ярашлы рәвештә Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында кабул ителә торган тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына җирлек бюджеты үтәлеше турында хисаплар тапшыралар.

78 маддә. Җирлектә бюджет процессы

1. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә башкарыла. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм аларга ярашлы рәвештә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.
2. Җирлек бюджеты проекты, җирлек бюджетын раслау турында җирлек Советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, җирлек бюджеты үтәлеше барышы һәм җирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында квартал саен рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

3. Җирлек Советының җирлек бюджеты керемнәренең гомуми күләмен үзгәртүгә китерә торган һәм бюджет турында карар проекты кертелгәннән соң кабул ителгән норматив хокукый актлары агымдагы финанс елына һәм план чорына бюджетка үзгәрешләр керткәндә чираттагы финанс елында, агымдагы финанс елы күрсәткечләре өлешендә исәпкә алына.

4. Җирлек бюджеты проекты өч елга (чираттагы финанс елы һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

5.Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә җирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә Россия Федерациясе Президенты юлламасы нигезләмәләре;

Россия Федерациясенең бюджет, салым һәм таможня-тариф сәясәтенең төп юнәлешләре (Татарстан Республикасының бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре, җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре);

Россия Федерациясенең милли үсеше максатларын һәм халыкка ачык хакимият органнары эшчәнлегенең аларга ирешү юнәлешен билгели торган документларда;

социаль-икътисадый үсеш фаразы;

озак сроклы чорга бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразының үзгәрешләр проекты);

муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программаларның үзгәрешләр проектларында).

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турындагы карарда бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет кытлыгы (артыклыгы) керә торган бюджетның төп сыйфатламалары, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы законнарында, җирлек Советы карарларында билгеләнгән башка күрсәткечләр (бюджет турындагы карардан гайре) булырга тиеш.

8. Җирлек бюджеты турындагы карар белән түбәндәгеләр раслана:

җирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлеге;

җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан маддәләре, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча яки чыгымнар төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан маддәләре (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре), чыгымнар төрләренең төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яисә) эшчәнлекнең максатчан маддәләре (муниципаль программалары һәм программага карамаган юнәлешләре), бюджетлар чыгымнары классификациясенең чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча чираттагы финанс елына һәм план чорына бүлү, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Бюджет

кодексында, җирлек Советы карарында билгеләнгән очракларда бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;

чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы, бюджеттан тыш дәүләт фондлары бюджетларыннан гайре;

гавами норматив йөкләмәләрен үтәүгә юнәлтелгән бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

башка бюджетлардан алынган һәм (яки) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

план чорының беренче елына җирлек бюджетының шартлы рәвештә расланган чыгымнарының гомуми күләме җирлек бюджетының гомуми чыгымнарының 2,5 процентыннан ким булмаган күләмдә (Россия Федерациясе бюджет системасының максатчан билгеләнештәге башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), планлы чорның икенче елында җирлек бюджетының гомуми чыгымнары күләменең 5 процентыннан ким булмаган күләмдә (максатчан билгеләнешкә ия булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмаганда);

чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары;

елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елы артыннан килүче, муниципаль эчке бурычның югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге күрсәтелеп;

тиешенчә билгеләнгән җирлек бюджетының башка күрсәткечләре

Россия Федерациясе Бюджет кодексы, һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, җирлек Советы карарлары белән.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм бюджет проектының икенче ел план чорының параметрларын өстәү юлы белән раслана.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта җирлек Советына түбәндәгеләр тапшырыла:

- Россия Федерациясенең бюджет, салым һәм таможня-тариф сәясәтенең төп юнәлешләре (Татарстан Республикасының бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре, җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре);

-агымдагы финанс елның узган чорында җирлекнең социаль-икътисадый үсешенә якынча йомгаклар һәм агымдагы финанс елында җирлекнең социаль-икътисадый үсешенең көтелгән нәтиҗәләре;

- җирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына социаль-икътисадый үсеш фаразын;

чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджетының төп сыйфатламаларын (керемнәрнең гомуми күләмен, чыгымнарның гомуми күләмен, кытлыгын (артыклыгын) фаразлау яки расланган урта сроклы финанс планы;

җирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

бюджетара трансфертларны бүлү методикасы (методика проектлары) һәм исәп-хисаплары;

чираттагы финанс елыннан һәм һәр план чорыннан соң киләсе елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге;

агымдагы финанс елына көтелгән бюджет үтәлешен бәяләү;

җирлек Советы, җирлекнең ревизия комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата җирлекнең Башкарма комитеты белән фикер каршылыклары килеп чыккан очракта тәкъдим ителә;

Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән һәм аңа ярашлы рәвештә Татарстан Республикасы Бюджет кодексында һәм әлеге Уставта кабул ителгән башка документлар һәм материаллар.

Бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программа булмаган юнәлешләре буенча бүлү бюджеты турында карар белән расланган очракта, бюджет турында карар проектына муниципаль программаларның паспортлары (күрсәтелгән паспортларга үзгәрешләр проектлары) тапшырыла.

Әгәр бюджет турында карар проекты бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү кушымтасын үз эченә алмаса, бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү кушымтасы бюджет турында карар проектына аңлатма язуына кушымталар составына кертелә.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү җирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

12. Җирлекнең Башкарма комитеты район Советы каравына чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча кертә.

13. Җирлек бюджеты турында карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе, җирлек Советы карары белән билгеләнгән, чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турында карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 маддәсе нигезендә күрсәткечләрне һәм сыйфатламаларны (кушымталарны) раслауны күздә тотарга тиеш.

14. Җирлек бюджеты турында карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яки) җирлек бюджеты турында карарда башкасы каралмаган булса.

Җирлек бюджеты турында карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка чыгарылырга) тиеш.

15. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек бюджетының балансльылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурычның кытлыгы, күләме һәм структурасы, җирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча Татарстан Республикасы законнарының һәм федераль законнарның үтәлешен тәэмин итә.

16. Җирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

17. Җирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

18. Дәүләт хакимиятенең федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга җирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

19. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

79 маддә. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр күрсәтүләр сатып алулар дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр күрсәтүләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу җирлек бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

80 маддә. Гражданнарның үзара салым акчалары

1. Гражданнарның үзара салым акчалары дигәндә гражданнарның җирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен башкарыла торган түләүләре аңлашыла. Гражданнарның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме, саны җирлек составына яисә аның территориясенең бер өлешенә керә торган торак пункт) халкының гомуми санынннан (җирлек составына керүче торак пункт) 30 проценттан артмаган һәм түләүләр күләме киметелергә мөмкин булган аерым категорияләрдән тыш, җирлек составына яисә аның территориясенең бер өлеше өчен абсолют дәрәҗәдә тигез итеп билгеләнә.

2. Әлеге маддәнең 1 өлешендә күрсәтелгән гражданнарның бер мәртәбә бирелә торган түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре җирле референдумда хәл ителә, ә «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 маддәсендәге 1 өлешенең 4, 4.1 һәм 4.3 пунктларында, гражданнар җыенында каралган очракларда.

81 маддә. Җирлекнең муниципаль әҗәткә алулары (муниципаль бурычы)

1. Җирлек Россия Федерациясе валютасында эчке базарда урнашкан җирлек исеменнән кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән муниципаль әҗәткә алуларны һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексының җирле бюджетка нигезләмәләре нигезендә Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм муниципаль бурыч йөкләмәләре барлыкка килә торган кредит оешмаларыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм җирлек Уставы нигезендә җәлеп ителә торган кредитларны гамәлгә ашырырга хокуклы.

2. Муниципаль әҗәткә алуларны җирлек исеменнән гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексына һәм әлеге уставка ярашлы рәвештә җирлекнең Башкарма комитетына карый.

82 маддә. Җирлекнең җирле бюджеты үтәлеше

Җирлекнең җирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Җирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, җирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

4. Җирлек бюджетының үтәлеше җирлекнең җыелма бюджет язуы һәм җирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

83 маддә. Бюджет хисаплылыгы. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Җирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык булып тора.

2. Җирлекнең бюджет хисаплылыгы җирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының җыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә төзелә.

3. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап җирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Җирлек Советына тапшырылганчы җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап тышкы тикшерүгә дучар ителә, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерүне һәм җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка нәтиҗә әзерләүне үз эченә ала.

Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тыштан тикшерү җирлек Советы билгеләгән тәртиптә җирлекнең ревизия комиссиясе тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, шулай ук Балык Бистәсе муниципаль районының Контроль-хисап палатасы тарафыннан тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру буенча вәкаләтләрне тапшыру турында төзелгән килешүләргә ярашлы рәвештә башкарыла.

5. Җирлекнең Башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап тапшыра. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка нәтиҗә әзерләү бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә бер айдан артмаган вакытта үткәрелә.

6. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка нәтиҗә (бәяләмә) тышкы финанс контроле органы тарафыннан бер үк вакытта җирлекнең Башкарма комитетына җибәрелә.

7. Ел саен агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча җирлекнең Башкарма комитеты җирлек Советына хисап финанс елында җирлек бюджеты үтәлеше турында карар проекты, җирлек бюджеты үтәлеше турында башка бюджет хисаплылыгы һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушымтасы белән җирлек Советының хисап финанс елында җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисабын тапшыра.

8. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча җирлек Советы җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны раслау яки кире кагу турында карар кабул итә.

Җирлек Советы җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны кире каккан очракта, ул мәгълүматны дөрес чагылдырмау яки тулы булмаган фактларны бетерү һәм бер айдан да артмаган вакытка кабат тапшыру өчен кайтарыла.

9.Җирлек бюджеты үтәлеше турында карар белән җирлек бюджетының керемнәре, чыгымнары һәм кытлыгы (артыклыгы) гомуми күләме күрсәтелгән хисап финанс елы өчен җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап раслана.

Җирлек Советының хисап финанс елы өчен җирлек бюджеты үтәлеше турындагы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

җирлек бюджеты керемнәре бюджет керемнәрен классификацияләү кодлары буенча;

җирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча җирлек бюджеты чыгымнары;

җирлек бюджеты чыгымнарын бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;

бюджет кытлыгын финанслау чыганакларын классификацияләү кодлары буенча җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары.

Җирлек бюджеты үтәлеше турында карар белән шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аңа ярашлы рәвештә Татарстан Республикасы бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законы, җирлек бюджеты үтәлеше турында Карар кабул итү өчен җирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән башка күрсәткечләр дә раслана.

84 маддә. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен, гавами норматив йөкләмәләрне һәм физик затларга башка түләүләр буенча йөкләмәләрне Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан чыгаручы хокукый актлар нигезләмәләрен үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла, шулай ук бюджеттан акча бирү турында дәүләт (муниципаль) контрактлары, шартнамәләр (килешүләр) шартларын үтәү.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңгы финанс контроленә бүленә.

2. Тышкы муниципаль финанс контроле Балык Бистәсе муниципаль районының Контроль-хисап палатасының контроль-хисап эшчәнлеге булып тора, ул Балык Бистәсе муниципаль районының контроль-хисап палатасына җирлекнең тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру буенча контроль-хисап органы вәкаләтләрен тапшыру турындагы төзелгән килешү нигезендә башкарыла.

3. Эчке муниципаль финанс контроле җирлек башкарма комитеты органнары (вазыйфаи затлары) булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Башлангыч (баштагы) контроль җирлекнең җирле бюджетын үтәү процессында бюджет хокук бозуларын кисәтү һәм чикләү максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алдагы контроль аны үтәүнең законлылыгын, исәпкә алуның һәм хисаплылыкның дөреслеген билгеләү максатларында җирлекнең җирле бюджетын үтәү нәтиҗәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XIII БҮЛЕК. ҖИРЛЕКНЕҢ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР ҺӘМ ӨСТӘМӘЛӘР КЕРТҮ

85 маддә. Җирлек Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Җирлек уставы проекты, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары проекты җирлек Башлыгының, җирлек Советы депутатларының, җирлек Башкарма комитеты җитәкчесенең, территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, гражданнарның инициатив төркемнәренең җирлек Советына кертелә ала.

2. Җирлек Уставы проектын, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары проектын әзерләү өчен җирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Җирлек уставы проекты, җирлек Советының җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары проекты җирлек Уставын кабул итү, җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәләне карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча җирлек Советы тарафыннан билгеләнгән әлеге Устав проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, җирлек Советының күрсәтелгән карары проектын, шулай ук гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка җиткерү) белән рәсми рәвештә бастырып чыгарырга (халыкка җиткерергә) кирәк. Җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында җирлек Советы карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында җирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция яки Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очракта гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибен рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми.

4. Җирлек уставы проекты, әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында җирлек Советы карары буенча җирлек Советы утырышында әлеге уставка ярашлы рәвештә, әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында җирлек Уставына үзгәрешләр Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция яки Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш, гавами тыңлаулар үткәрелә.

86 маддә. Җирлек Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Җирлек Уставы проектын, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары проектын карау җирлек Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укуда җирлек Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек Уставы проекты, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары проекты кабул ителгәннән соң күрсәтелгән проект җирлек Советы депутатларына, төзәтмәләр кертү өчен хокук чыгару инициативасы хокукына ия башка субъектларга җибәрелә.

3. Җирлек уставы, җирлек Советы карары уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлешенең күпчелек тавышы белән кабул ителә.

4.Җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул рәсмиләштерелергә мөмкин:

1) җирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкаручы бер үзе эш итүче җирлек Башлыгы тарафыннан имзаланган җирлек Советы карары;

2) җирлек Советы кабул иткән һәм җирлек Башлыгы кул куйган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта җирлек Советының аны кабул итү турындагы карарының реквизитлары күрсәтелә. Мондый карарга җирлек Советының күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) җирлек Уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр үз көченә керү турындагы нормаларын кертү рөхсәт ителми.

5. Җирлек Уставын федераль канунга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль законда, Татарстан Республикасы законында күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, җирлек уставын федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү срогы тиңдәшле федераль закон, Татарстан Республикасы законы үз көченә керү датасын, җирлек Советының җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, аның буенча гражданнарның тәкъдимнәрен исәпкә алу турындагы карары проектын рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм ачык тыңлауларда фикер алышу кирәклеген, җирлек Советы утырышларының периодиклыгын исәпкә алып билгеләнә, җирлек Советының мондый карарын дәүләт теркәве һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) сроклары һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

6. Җирлек Уставын яңа редакциядә муниципаль хокукый акт белән җирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында бәян итәргә ярамый. Бу очракта җирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган җирлек уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар җирлекнең яңа Уставы үз көченә кергән көннән үз көчен югалткан дип танылa.

87 маддә. Җирлек Уставының, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарның үз көченә керү тәртибе

1.Җирлек Уставы, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары алар кабул ителгәннән соң җирлек Башлыгы тарафыннан федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына җибәрелә.

2. Җирлек Уставы, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвеннән соң «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы»нда веб-адрес буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә http://pravo.tatarstan.ru һәм «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» Россия Федерациясе Юстиция министрлыгы порталында (http://pravo - minjust.ru, http://хокук-минюст.рф, «Интернет» челтәре басмасы сыйфатында теркәлергә: Эл № 77-72471 от 05.03.2018)» рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Җирлек башлыгы теркәлгән җирлек Уставын, җирлек Советының җирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарын муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан кергән көннән алып җиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка җиткерергә) тиеш муниципаль берәмлек уставы турында мәгълүматларны кертү хакында хәбәрнамәне муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәве турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 маддәсендәге 6 өлешендә каралган Россия Федерациясе субъекты «Муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 маддәсендәге 6 өлешендә каралган Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү хакында кертелгән көннән алып җиде көн эчендә.

3. Җирлек Уставына кертелгән һәм җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр, җирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (җирлек уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан, шулай ук җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләре, вәкаләтләре, вәкаләтләре чоры, вәкаләтләре чоры үзгәрүдән тыш) күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт кабул иткән җирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.